

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De oppositie tussen front en forum: Een kwantitatieve analyse van de patrijstrategieën achter de thematische keuze van mondelinge Kamervragen

Roos, Eden

Citation

Roos, E. (2025). *De oppositie tussen front en forum: Een kwantitatieve analyse van de patrijstrategieën achter de thematische keuze van mondelinge Kamervragen*.

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master Thesis, 2023](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4261589>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

MASTERSCRIPTIE

De oppositie tussen front en forum

Een kwantitatieve analyse van de partijstrategieën achter de thematische keuze van mondelinge Kamervragen

Gemaakt door
Eden Roos

Begeleider
Arco Timmermans

Studentnummer: 3828328

Ingeleverd op: 30-05-2025

Woordenaantal: 13311

Management van de Publieke Sector
Universiteit Leiden

Universiteit Leiden

Abstract

Deze scriptie onderzoekt in hoeverre de thematiek in mondelinge Kamergevragen verklaard kan worden vanuit een tweetal strategische overwegingen: het nastreven van issue ownership en het bekritisieren van de prioriteiten van de coalitie zoals vastgelegd in de regeerakkoorden. De kwantitatieve analyse werd losgelaten op 697 mondelinge Kamervragen, gesteld door de drie grootste oppositiepartijen en bestreek met alle kabinetten-Rutte een periode van 14 jaar. Voor de analyse is gebruikgemaakt van een bestaande dataset en zijn nieuwe codes aangemaakt op basis van het codeboek van het Dutch Policy Agendas Project. Daarnaast zijn de coalitieprioriteiten bepaald aan de hand van reeds bestaande data van het overkoepelende Comparative Agendas Project. Issue ownership is vastgesteld aan de hand van een tweetal Nationaal Kiezersonderzoeken.

De resultaten laten zien dat zowel issue ownership als coalitieprioriteiten frequent terugkomen in de gestelde Kamervragen, maar dat de combinatie van beide minder voorkomt. Er worden duidelijke verschillen gevonden tussen partijen en kabinetten onderling. Deze bevindingen suggereren dat mondelinge Kamervragen naast een vorm van informatiewinning ook een manier vormen om de eigen positie te verbeteren en de coalitie in diskrediet te brengen.

Inhoudsopgave

1. OPPOSITIEVOERING: ZINVOL OF ZINLOOS?	3
1.1. AANLEIDING	3
1.2. PROBLEEMSTELLING	4
1.3. LEESWIJZER	6
2. EEN THEORETISCHE SCHERPSTELLING	6
2.1. INLEIDING	6
2.2. AGENDASETTINGTHEORIE	7
2.3. REGEERAKKOORDEN EN BELEIDSPRIORITEITEN	8
2.4. OPPOSITIE EN MONDELINGE KAMERVragen	9
2.5. ISSUE OWNERSHIP	10
2.6. ISSUE OWNERSHIP EN COALITIEPRIORITEITEN	11
2.7. HYPOTHESEN	12
3. METHODOLOGISCHE VERANTWOORDING	13
3.1. INLEIDING	13
3.2. ONDERZOEKSONTWERP	13
3.3. DATAVERZAMELING EN SELECTIECRITERIA	13
3.4. OPERATIONALISERING VAN DE VARIABLEN	15
3.5. DATA-ANALYSE	18
3.6. BETROUWBAARHEID EN VALIDITEIT	19
4. HET GEDRAG VAN OPPOSITIEPARTIJEN GEMETEN	20
4.1. INLEIDING	20
4.2. INLEIDENDE STATISTIEK	21
4.3. HET TOTAALBEELD: ISSUE OWNERSHIP EN COALITIEPRIORITEITEN	22
4.4. ISSUE OWNERSHIP IN HET ALGEMEEN	23
4.4.1. <i>Issue ownership per kabinet</i>	24
4.5. COALITIEPRIORITEITEN: HET ALGEMENE BEELD	26
4.5.1. <i>Coalitieprioriteiten per kabinet</i>	26
4.6. ISSUE OWNERSHIP EN COALITIEPRIORITEITEN PER KABINET	28
5. CONCLUSIE EN DISCUSSIE	30
5.1. INLEIDING	30
5.2. BEANTWOORDING VAN DE DEELVRAGEN	30
5.3. HYPOTHESETOETS	33
5.4. BEANTWOORDING HOOFDVRAAG	34
5.5. BEPERKINGEN EN SUGGESTIES VOOR VERVOLGONDERZOEK	34
LITERATUURLIJST	36

1. Oppositievoering: zinvol of zinloos?

1.1. Aanleiding

Wat zijn voor volksvertegenwoordigers de manieren om zittende bewindslieden op het matje te roepen? Welke thema's worden hierbij naar voren gebracht en welke worden achterwege gehouden? Dit zijn vragen die binnen de Nederlandse politiek voornamelijk oppositiepartijen bezighoudt, aangezien een gering aantal mogelijkheden bestaat deze partijen met regeringspartijen te laten 'clashen' (Vliegenthart & Walgrave, 2011). Oppositiepartijen hebben binnen de institutionele arena überhaupt al weinig in de melk te brokken en onder andere het 'dichtgetimmerde' regeerakkoord geeft reden hiertoe, doordat na de totstandkoming hiervan de politieke agenda in beton gegoten lijkt te zijn (Timmermans, 2018). En hoewel een dergelijk akkoord niet juridisch bindend is zorgt deze tóch voor een aanzienlijke beperking in de handelingsvrijheid van de coalitie gedurende de regeringsperiode. Hierbij komt kijken dat in reeds gedaan onderzoek de relatie tussen de prioritering van issues in coalitieakkoorden (lees: regeerakkoord) en de wetgevende agenda van de coalitie is aangetoond (Klüver & Bäck, 2019; Timmermans & Breeman, 2014).

Desondanks beschikken oppositiepartijen over instrumenten waarmee zij de conflictlijn kunnen opzoeken met coalitiepartijen en pogen enige invloed uit te oefenen. De mogelijkheid tot het stellen van Kamervragen – niet te verwarren met het recht van interpellatie - is hier één van en kan worden ingezet om ministers op hun werkzaamheden te controleren, in de politieke schijnwerpers te komen, maar ook om simpelweg informatie in te winnen over onderwerpen van interesse (Wiberg, 1995). Kamerleden, ook van coalitiepartijen, kunnen hierbij kiezen tussen schriftelijke of mondelinge Kamervragen. Van dat eerste wordt het meest gebruikgemaakt en biedt de gelegenheid voor een uitgebreide en diepgaande analyse van onderwerpen en geeft een bewindspersoon de tijd deze te formuleren. Een nadeel van de schriftelijke variant is dat het toegestaan is te antwoorden in één enkel woord, waardoor het nut hiervan kan worden ondermijnd (Otjes & Louwerse, 2018). Mondelinge Kamervragen behoeven daarentegen direct antwoord van een bewindspersoon en worden gesteld in het vragenuurtje, dat dinsdag vóór de plenaire vergadering plaatsvindt. De aangesneden onderwerpen kunnen vervolgens in het debat kort daarna verder in behandeling worden genomen.

Sinds de invoering van het (individueel) vragenrecht in 1906 de mogelijkheid inluidde tot het stellen van Kamervragen heeft dan ook voornamelijk de mondelinge variant hiervan een aanzienlijke invloed genoten binnen de Nederlandse context. Hoewel mondelinge Kamervragen in eerste instantie slechts een symbolische functie vervullen doordat ze niet direct een beleidsmatige verandering bewerkstelligen, kunnen ze door het genereren van aandacht een reeks van gebeurtenissen in gang zetten en wel met vergaande (politieke) gevolgen (Otjes & Louwerse, 2018). Zo bracht de bruiloft van Ferd Grapperhaus gedurende de COVID-19-pandemie een hoop tumult teweeg, omdat hij zich als minister van Justitie en Veiligheid destijds zelf niet had gehouden aan de maatregelen tegen het virus. Na publicatie van de foto's van de bruiloft stelde de oppositie vragen hierover, wat een discussie deed oplaaien over het al dan niet uitdelen van coronaboetes, die een strafblad op konden

leveren. Afgezien van het feit dat een overtreding niet automatisch tot een strafblad meer ging leiden, werd op maatschappelijk niveau zijn gezag ondermijnd en kelderde het draagvlak voor de maatregelen destijds. Een andere casus met vergaande politieke gevolgen zijn de gestelde Kamervragen over de toeslagenaffaire. Na onderzoek door journalisten van Trouw en RTL Nieuws in 2018 zijn er mondelinge Kamervragen gesteld over de kwestie, wat leidde tot het ontslag van destijds staatssecretaris van Financiën Menno Snel en uiteindelijk tot het aftreden van kabinet-Rutte III. Wat minder recent, in 1995, vond de val van Srebrenica plaats, dat tot dan toe beschermd werd door Nederlandse VN-militairen. Na mondelinge Kamervragen over de verantwoordelijkheid van het kabinet hierbij en deze het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie aanstelde om onderzoek hierna te doen trad het kabinet-Kok II af als gevolg van het hieruit ontstane rapport en de daaruit voortvloeiende politiek-maatschappelijke druk.

1.2. Probleemstelling

Bestaande studies van over de hele wereld gaan wat betreft (mondelinge) Kamervragen voornamelijk over de rol tussen deze en de invloed van ofwel op de media en het gebruik van dit institutioneel instrument om de electorale agenda van individuen in het parlement te behartigen. Minder is bekend op partijniveau en wat betreft de beweegredenen achter de thematiek van de gestelde vragen (Louwerse & Otjes, 2015). Vooral voor de Nederlandse context is het belangrijk om dit op partijniveau te onderzoeken. Waar, namelijk, in bijvoorbeeld het Britse Lagerhuis parlementariërs een individualistischer agenda na kunnen streven, zal een Nederlands Kamerlid slechts politiek bedrijven bij gratie van de partij waar deze lid van is (Otjes & Louwerse, 2018).

Reeds gedaan onderzoek richtte zich voornamelijk op de analyse van enkele vragen, in plaats van een collectie van vragen, waardoor onderzoek naar bijbehorende partijstrategieën op dit vlak veelal ontbreekt (Vliegenthart & Walgrave, 2011). Eerder onderzoek is onder andere gedaan door Adema (2022) om de responsiviteit van regeerakkoorden ten aanzien van mondelinge Kamervragen te belichten, al is dergelijk onderzoek zeldzaam. Dit onderzoek zal het fenomeen andersom bestuderen. Het doel van deze scriptie is dan ook om te achterhalen of de aangehaalde thematiek in de door de oppositie gestelde mondelinge Kamervragen verklaard kan worden door de coalitie te willen bekritisseren op de voor hen belangrijkste onderwerpen in het regeerakkoord (coalitieprioriteiten). Verder zal onderzoek worden gedaan naar de invloed van het eigenaarschap op een issue (issue ownership). Deze studie zal voortborduren op het Dutch Policy Agendas Project, geleid door Arco Timmermans en Gerard Breeman, dat zelf zijn grondslag heeft in het Comparative Agendas Project (CAP). Het CAP behelst een wereldwijd voorkomende methode van het bijhouden van issues dat geïnitieerd is door Frank Baumgartner en Bryan Jones om in eerste instantie het verloop van in elk issue in de Amerikaanse context vast te leggen, hetgeen als voedingsbodem moest dienen voor een veelzijdigheid aan studies. De hieruit ontstane database maakt het immers mogelijk om systematisch onderzoek te doen naar het doen en laten van overheden wereldwijd (Baumgartner, Breunig, & Grossman, 2019).

Het Dutch Policy Agendas Project, dat loopt sinds 2006, heeft tot op de dag van vandaag een codeboek gegenereerd dat geijkt is op de Nederlandse context en is bedoeld voor het coderen van publieke uitingen als troonredes en parlementaire speeches als mondelinge vragen (Timmermans & Breeman, 2019).

Dit onderzoek zal de gebruikte thematiek in mondelinge Kamervragen onder andere trachten te verklaren door middel van het concept 'issue ownership'. Dit concept typeert zich door de gedachte vanuit het electoraat dat bepaalde partijen capabeler of actiever zijn in het oplossen van specifieke problemen dan andere partijen, waarop door een partij of parlementair individu wordt ingespeeld (Walgrave, Tresch, & Lefevere, 2015). In de context van dit onderzoek kunnen partijen met een dezer gedachten ervoor kiezen een mondelinge vraag met bepaalde thematiek te stellen, wetende dat zij als zodanig worden gezien of hiertoe pogen te worden gezien (Wiberg, 1995). Een andere reden dat ten grondslag kan liggen aan de thematiek van een vraag is dat dezelfde thematiek als belangrijk wordt gezien door coalitiepartijen. Het falen van regeringspartijen dan wel niets doen op een issue kan oppositiepartijen munitie geven regeringspartijen hierop aan te vallen. Voornamelijk oppositiepartijen zullen dan ook mondelinge Kamervragen stellen, aangezien deze het meeste baat hierbij hebben, doordat zij een coalitiepartij in diskrediet kunnen brengen dan wel de eigen positie op een bepaald issue kunnen versterken (Otjes & Louwerse, 2018).

In het viertal kabinetten-Rutte zijn veelal dezelfde partijen te zien die in de oppositie zijn komen te zitten. Een interessant gegeven is dan ook dat sinds 2010 vrijwel ieder kabinet in één van de kamers geen meerderheid had, met uitzondering van de eerste vijfhonderd dagen van Rutte III. Het onderzoek zal zich richten op de oppositiepartijen, doordat deze in de regel de meeste vragen stellen en ook de prikkel hiertoe hebben. Omdat het jaar 2010 de start van de Kabinetten-Rutte markeert en een keerpunt lijkt te zijn zal dit onderzoek zich toeleggen op kabinet Rutte-I tot en met het kabinet-Rutte IV, wat een periode bestrijkt van 14 jaar.

Met bovenstaande in het achterhoofd is de volgende hoofdvraag bedacht voor dit onderzoek:

In hoeverre kunnen de thema's die de drie grootste oppositiepartijen in elk kabinet-Rutte aanhalen in mondelinge Kamervragen verklaard worden door ofwel issue ownership, ofwel door de wens om de kritiek te leveren op de coaliteprioriteiten in de regeerakkoorden?

Ter beantwoording van de hoofdvraag is gekozen voor een opsplitsing in een viertal deelvragen:

- 1. Wat zijn voor de coalitie de vijf belangrijkste thema's in de regeerakkoorden van elk kabinet-Rutte, gekeken naar het percentage van deze ten aanzien van andere thema's?*
- 2. Welke thema's worden veelal aangehaald in de mondelinge Kamervragen van de drie grootste oppositiepartijen in alle kabinetten-Rutte?*
- 3. In hoeverre kunnen de thema's in mondelinge Kamervragen, aangehaald door de drie grootste oppositiepartijen per kabinet-Rutte worden verklaard door de wens om kritiek leveren op de coaliteprioriteiten in de regeerakkoorden?*

4. *In hoeverre kunnen de thema's in mondelinge Kamervragen, aangehaald door de drie grootste oppositiepartijen per kabinet-Rutte, worden verklaard door issue ownership?*

Het is uiteraard óók mogelijk dat een oppositiepartij bij het stellen van een mondelinge Kamervraag issue ownership na zal streven en tegelijkertijd de coalitie zal bekritisieren op de voor hen belangrijkste thema's in het regeerakkoord om zo maximaal nut uit deze te kunnen halen. Er is ervoor gekozen geen combinatievraag te formuleren hiervoor, aangezien dit weinig zal toevoegen aan de vragen en een dergelijke conclusie natuurlijk zal blijken uit deelvraag drie en vier.

1.3. Leeswijzer

Deze scriptie bestaat uit een vijftal hoofdstukken, die dienen om de centraal gestelde vraag te beantwoorden. In het afgelopen hoofdstuk is de aanleiding, probleemstelling en onderzoeksvraag geïntroduceerd. Het theoretisch kader zal ingaan op de voor dit onderzoek centraal staande concepten en de achterliggende theorie hierachter. Agendasetting, issue ownership, regeerakkoorden en de theorie achter oppositiepartijen zullen hierbij de revue passeren. In het derde hoofdstuk volgt de methodologie, waarin wordt ingegaan op zaken als onderzoeksopzet, selectiecriteria, dataverzameling en de operationalisering van de variabelen. In de resultatensectie zullen de empirische bevindingen worden gepresenteerd door middel van frequentie- en kruistabellen en volgt een uiteenzetting hiervan. In het laatste hoofdstuk, de conclusie en discussie, zullen de beantwoording van de hoofd- en deelvragen en de hypothesetoets centraal staan. Ten slotte worden de beperkingen van het onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek besproken.

2. Een theoretische scherpstelling

2.1. Inleiding

In het stuk hieronder zullen de eerdergenoemde concepten uitgewerkt worden en de relatie tussen thema's in de regeerakkoorden en thematiek van mondelinge Kamervragen door oppositiepartijen de revue passeren. Binnen de Nederlandse context vervult het regeerakkoord een cruciale rol als beleidsdocument, omdat ze de prioriteiten van coalitiepartijen vastleggen voor de duur van een kabinet en daarmee ook de politieke agenda (Timmermans, 1999). In ons dualistisch, parlementair systeem vervullen mondelinge Kamervragen daarnaast een cruciale rol, aangezien deze met name oppositiepartijen in staat stellen om enige controle uit te oefenen op het strategisch agenderen van issues (Martin, 2011).

De wisselwerking tussen regeerakkoorden en mondelinge Kamervragen is een dynamiek van complexe aard, waar meerdere factoren een hand in kunnen hebben. Regeerakkoorden bepalen, enerzijds, zonder meer de thematiek van publieke en politieke aandacht. Aan de andere kant zullen oppositiepartijen strategische keuzes maken bij wijze van vraagstelling, waarbij met regelmaat het doel is om aandacht te verschuiven of issues op andere wijze te framen (McCombs & Shaw, 1972; Walgrave, Lefevere & Tresch, 2015).

Oppositiepartijen kiezen hierbij issues waarvan zij hun 'bezit' als sterk ervaren of waarmee zij conflictlijnen met de coalitie kunnen benadrukken (Petrocik, 1996; Green-Pedersen, 2007).

De crux van dit theoretisch kader zal komen te liggen bij een tweetal centrale theoretische concepten; zijnde agendasetting, en issue ownership. Ingegaan zal worden op wat de rol van regeerakkoorden en hoe deze kunnen fungeren als instrumenten van agendasetting, hoe politieke partijen issues claimen, zich hiermee profileren en welke rol oppositiepartijen en mondelinge Kamervragen als parlementair instrument hebben binnen de Nederlandse institutionele setting. Ten slotte zal de link worden gelegd tussen de eigen positie van een partij en het schaden van de reputatie van een ander.

2.2. Agendasettingtheorie

Voordat beleidsprioriteiten überhaupt gesteld kunnen worden dient het allereerst duidelijk te worden welke issues aanpak vereisen. Makers van beleid worden continu bestookt met belangen vanuit allerlei hoeken en die schreeuwen om ofwel beleidsverandering ofwel behoud van de status-quo op een bepaald beleidsterrein. Dit kan gaan om burgers, belangengroepen, bedrijven, maar ook internen binnen de overheid. Een agenda kan betrekking hebben op legio zaken, maar gaat wat deze context betreft over de problemen waaraan overheidsfunctionarissen of stakeholders een aanzienlijke hoeveelheid aandacht schenken. Hierbij wordt aan het ene probleem of issue meer aandacht geschonken dan aan het ander en worden onderwerpen regelmatig opzettelijk aan de kant geschoven, zodat aandacht aan deze onttrokken wordt (Kingdon, 2014). De agendasetting-theorie, geïntroduceerd door McCombs en Shaw (1972), stelt dus dat politieke actoren de publieke en politieke aandacht sturen door specifieke issues meer te benadrukken dan andere. Zij stelden destijds vast dat agendering van issues plaatsvindt door traditionele media zoals kranten, televisie en de radio. Minder is bekend wat de sociale media van heden ten dage voor effect heeft op de politieke agenda. Desondanks heeft de komst van de sociale media de dynamieken rond agendasetting des te meer complex gemaakt, doordat veel spelers kunnen toetreden op deze platforms en deze nagenoeg zonder restricties kunnen gebruiken (Gilardi, Gessler, Kubi, & Müller, 2022).

En deze dynamieken waren al ingewikkeld van aard. Zo stelt Van Noije (2007), immers, dat er geen eenduidige politieke agenda bestaat. De agenda's van allerlei actoren maakt, naast het congruent ogende regeerakkoord, de algehele agenda des te ingewikkelder. Niettemin kan er een tweetal soorten agenda's worden geïdentificeerd binnen de politieke setting; zijnde de institutionele agenda van de regering en die van het parlement. Het parlement kan hierbij geïnterpreteerd worden als de oppositie, die tegenover de regering komt te staan.

Een andere factor dat invloed heeft op de totstandkoming van de politieke agenda zijn de menseigen cognitieve beperkingen, die samenkomen in *the bounded rationality theory*. De mens wordt hierbij gezien als een strategisch en doelgericht wezen, maar maakt door het niet kunnen overzien van alle informatie fouten in beslissingen. Hier speelt verder me dat mensen bij het maken van keuzes beperkt zijn in hun geheugen en keuzes maken deels op basis van emoties. Selectieve aandacht, zoals dit wordt genoemd, geniet dan ook aanzienlijke invloed op politieke keuzes (Jones & Baumgartner, 2005).

2.3. Regeerakkoorden en beleidsprioriteiten

Het regeerakkoord is het resultaat van extensieve onderhandelingen tussen coalitiepartijen en speelt een aanzienlijke rol binnen de Nederlandse politieke context. Dit stuk gecodificeerd wantrouwen vormt de basis voor beleidsvorming en voorziet – om het wantrouwen het hoofd te bieden – in mechanismes om stabiliteit binnen de coalitie te waarborgen. Ministers en fractieleden van regeringspartijen zijn in essentie namelijk, voor zover onderwerpen worden behandeld in het regeerakkoord, hieraan gebonden. Bij ministers wordt dit officieel vanuit hun ministeriële verantwoordelijkheid verwacht, waar dit bij Kamerfracties van regeringspartijen officieus vanuit de partij zo bestaat (Korsten & Schrijver, 2017). In tegenstelling tot landen met meerderheidsregeringen hebben deze documenten een aanzienlijk sterk agenderende functie wat de regeerperiode van een kabinet betreft. Oppositiepartijen kunnen voornamelijk tijdens de formatie nog wat in de melk te brokkelen hebben, aangezien daarna verandering van plannen vrijwel is uitgesloten (Timmermans, 1999; Timmermans, 2018).

De rechtvaardiging in het regeerakkoord zit hem in de zogenoemde noodzaak van het regeerakkoord. Deze zou conflicten beperken en stabiliteit bevorderen. Krauss (2018) onderzocht de stabiliteit van regeringen en kwam tot de conclusie dat het hebben van een akkoord an sich de kans op conflict al verkleint, althans in de beginperiode. Hij toonde daarnaast een positief verband aan tussen de lengte van een regeerakkoord en de duur van een coalitie; want hoe langer het regeerakkoord is, hoe stabielere een regering is luidt de regel. De ideologische afstand tussen partijen is ook niet geheel onbelangrijk, aangezien grotere verschillen vaak een gedetailleerder akkoord behelzen (Andeweg, Irwin & Louwerse, 2020). In het andere geval worden onderwerpen vanwege deze ideologische afstand bewust vaag gehouden. In het regeerakkoord van Rutte III genaamd “Vertrouwen in de toekomst” is, immers, het onderwerp euthanasie niet opgenomen zoals D66 en de ChristenUnie elk hadden beoogd. Dit vormde namelijk een heet hangijzer bij de onderhandelingen tussen deze partijen, waarna zij na enig onderhandelen elkaar de hand uitreikten en het onderwerp overleverden aan de Kamerfracties om de onderhandeling voor het akkoord te redden.

Naast de interne partijpolitieke functie van een regeerakkoord bevat deze ook een aanzienlijke publieke functie. Deze communiceert namelijk richting burgers wat de prioriteiten zijn van een regering en op welke manier zij pogen deze issues aan te pakken gedurende de aankomende kabinetsperiode. Dit heeft tot gevolg dat de coalitie de legitimiteit van hun kabinet verhoogt (Thomson, 2001; Moury, 2011). Korsten & Schrijver (2017) brengen de functies van een regeerakkoord zelf onder woorden in termen van een interne en externe functie. Voorbereiding van het programma maakt duidelijk welke partijen met elkaar overeenstemming kunnen bereiken en welke allerminst. Na de selectie zouden de overgebleven partijen zorgen voor stabiliteit en een bepaalde mate van regeerbaarheid van het land. De externe functie uit zich hier in het door de samenleving op de agenda kunnen krijgen van onderwerpen en gaat met name over de periode waarin het regeerakkoord wordt opgesteld; niet zo zeer na de totstandkoming ervan.

In de praktijk wordt “het land altijd geconfronteerd met een overdaad aan beleidsvoornemens” betoogt Steyger (2003). Een aanzienlijk deel van de voornemens van een kabinet wordt dan ook banden gelegd door veranderingen in het politieke landschap, de

economische situatie of onvrede vanuit de maatschappij. Dit is dan ook het moment dat de politiek van de aandacht zijn intrede lijkt te doen en issues naar voren worden gehaald dan wel worden geparkeerd (Timmermans & Breeman, 2010; 2014). En ondanks het feit dat de bedoeling bestaat om conflicten te mijden kunnen er vraagtekens worden geplaatst bij de conflictbestendigheid als het om de uitvoering van de plannen gaat. Timmermans (1999) beargumenteert, immers, dat naast de formele binding van een regeerakkoord ook de morele binding van belang is, die ondermijnd kan worden door opportunisme van de coalitiepartijen onderling.

2.4. Oppositie en mondelinge Kamervragen

Mondelinge Kamervragen hebben zich in de loop der tijd ontwikkeld tot een veelvuldig gebruikt middel binnen het parlementair instrumentarium van met name oppositiepartijen. Deze bieden de mogelijkheid om de directe confrontatie met bewindslieden aan te gaan en vervullen dan ook belangrijke rol in het controleren van de zittende regering. In een systeem waarin coalitiepartijen de beleidskoers bepalen gebruiken oppositiepartijen dit middel om beleidskwesties te agenderen, de regering ter verantwoording te roepen en een publieke verandering teweeg te brengen (Holzhacker, 2005). Mondelinge Kamervragen worden wekelijks gesteld in het vragenuurtje dat elke dinsdag plaatsvindt, waarbij het Praesidium onder alle aanvragen een keuze maakt en de gelegenheid biedt aan hooguit drie Kamerleden om een vraag te stellen.

Vanuit theoretisch perspectief benadrukken legio studies het scala aan functies dat (mondelinge) Kamervragen vervullen. Zoals Vliegthart en Walgrave (2011) stellen, fungeren deze vragen zowel als controle-instrument als agenderend middel. Otjes & Louwerse (2018) gaan hierin een stap verder door Kamervragen naast controlemiddel tevens een verlengstuk van electorale en ideologische partijstrategieën te noemen. Het directe karakter van mondelinge vragen maakt ze bijzonder geschikt om actuele kwesties aan de kaak te stellen en hier eigen voordelen mee te behalen.

Stepan (1997) betoogt, wat oppositiepartijen betreft, dat deze een onmisbare rol spelen in het versterken van democratische controle door zogenoemde *non-issues* i.e. issues zonder aandacht om te zetten in relevante politieke thema's. Dit vermogen tot transformatie van thema's hangt samen met het vermogen van oppositiepartijen om de publieke en politieke aandacht te sturen. In Nederland hebben Kamervragen in het verleden gediend als instrument om aandacht te vragen voor onderwerpen die anders mogelijk anders zouden worden genegeerd, waarbij valt te denken aan het klimaat of sociale ongelijkheidskwesties (Baumgartner et al., 2019).

De manier waarop parlementaire instrumenten als mondelinge Kamervragen worden toegepast kan afhangen van de context waarin men zich op dat moment bevindt. Media-aandacht en maatschappelijke crises kunnen zorgen voor verschillende strategische overwegingen. Volgens Louwerse, Sieberer, Tuttnauer & Andeweg (2021) is, immers, ten tijde van de COVID-19-pandemie een consensusgerichte strategie tot een conflictstrategie gemaakt. Zij observeren een zogenoemd *rally effect*, waarbij in het begin van een maatschappelijke crisis de samenwerking wordt opgezocht, maar na verloop van tijd zich een negatieve tendens kan vormen in de gevoerde oppositie.

De daadwerkelijke invloed die oppositiepartijen kunnen uitoefenen hangt, echter, af van een verscheidenheid aan factoren. Garritzmann (2017) identificeerde twee dimensies

van oppositie-invloed: controle en de presentatie van beleidsalternatieven. Mondelinge vragen behoren tot de eerste categorie, waarin oppositiepartijen proberen de regering te controleren en hen publieke verantwoording af te laten leggen. Tegelijkertijd worden deze vragen, echter, vaak beperkt door institutionele factoren, zoals het aantal beschikbare vragen per partij en de mate waarin bewindspersonen bereid zijn inhoudelijke antwoorden te geven. In de Tweede Kamer worden (oppositie)partijen voornamelijk beperkt door het quotum van vragen, de selectie van vragen die Kamervoorzitter vooraf maakt en door tijdslimieten voor de behandeling van deze.

Vliegenthart en Walgrave (2011) gooien het over een andere boeg en hebben het over de interactie tussen oppositiepartijen en de media. Zij benadrukken dat media-aandacht voor een issue de effectiviteit van een parlementair instrument als mondelinge Kamervragen aanzienlijk verhoogt. Door kwesties te agenderen die reeds in de publieke belangstelling staan, zoals in kranten en op sociale mediakanalen vergroten oppositiepartijen de druk op de regering om concrete antwoorden te geven en vooral om deze issues niet te mijden. Deze tendens kan worden begrepen door middel van het *Multiple Streams Framework (MSF)*, afkomstig van Kingdon (1995). Dit raamwerk verklaart wanneer en om welke reden(en) issues op de politieke agenda belanden. Dit wordt uitgelegd aan de hand van drie stromen, die tezamen komen in zogenoemde *policy windows*. De *problem stream* omvat de problemen die beleidsmakers aandacht schenken, de grote hoeveelheid ideeën die wordt bedacht om dat issue op te lossen (*policy stream*) en de politieke factoren die de kans op verandering van beleid beïnvloeden (*politics stream*). De Media-aandacht voor een issue kan als een versterkende factor worden gezien binnen de problem stream, waardoor het bewustzijn rondom een issue kan worden vergroot. Hierdoor kan een issue als urgent worden beschouwd en kan dit de regering ertoe zetten om actie te ondernemen (Kingdon, 1995; Vliegenthart & Walgrave, 2011).

2.5. Issue ownership

Deze theorie is inmiddels verwerkt in legio onderzoeken, maar kreeg pas vorm na de publicatie van Petrocik (1996). In zijn artikel ontwikkelde hij de theorie naar aanleiding van de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 1980 en identificeerde, naast de ideologische verschillen tussen partijen, een andere factor van invloed op de stem van een kiezer. Hij vond dat kiezers in acht nemen welke partij het beste in staat zou zijn om bepaalde maatschappelijke problemen aan te pakken. Partijen hebben in de loop der tijd, immers, een reputatie hierin opgebouwd en richten zich dan ook voornamelijk op deze specifieke issues gedurende hun campagne. In tegenstelling hiertoe zullen deze partijen onderwerpen mijden waarbij de tegenstander als de competentere wordt gezien. De aanname bestaat dan ook hierbij dat verschillende politieke partijen verschillende issues 'bezitten' e.g. de Democraten met sociale issues en welzijnsproblemen, waar de Republikeinen als competentere worden gezien op issues als nationale veiligheid en economische stabiliteit. In de latere literatuur wordt naast competentie een andere factor geïdentificeerd waarop kiezers hun stem baseren, zijnde de associatie die de kiezer heeft tussen issue en partij (Walgrave, Lefevere & Nuytemans, 2009). Wanneer men, immers, aan bijvoorbeeld dierenwelzijn of migratie denkt, dan denkt men respectievelijk aan de Partij voor de Dieren (PvdD) en de Partij voor de Vrijheid (PVV). Andere, recentere publicaties voegen hieraan toe dat het stemgedrag van kiezers slechts wordt beïnvloed indien deze de issues in kwestie als belangrijk ziet en een

partij ideologisch dicht bij de eigen overtuiging ligt en wordt ook wel *issue saliency* genoemd. Niet onbelangrijk hierbij is de zogenoemde perceptuele congruentie, waarbij kiezers hun keuze tevens baseren op in hoeverre een partij prioriteit verleent aan specifieke issues (Bélanger & Meguid, 2008; Van der Brug, 2004).

Hoewel voorkeuren van kiezers op korte termijn kunnen veranderen door bijvoorbeeld het falen van een regering, stelt Petrocik (1996) dat issue ownership een relatief stabiel gegeven is, omdat partijen door de tijd heen een ferme reputatie hebben opgebouwd wat betreft de aanpak van specifieke issues. Walgrave et al. (2009) bevestigen dat door te stellen dat issue ownership eerder een dynamisch proces omvat en niet zozeer een statisch gegeven is. Dit proces wordt beïnvloed door mediablootstelling en strategische communicatie en kan worden verklaard door middel van de priming-theorie. Deze stelt dat de inhoud van media de onderwerpen beïnvloedt waarmee kiezers zich bezighouden door deze onderwerpen meer op de voorgrond te laten treden. Kiezers zullen een issue dat, daarnaast, veelvuldig op het nieuws verschijnt van groter belang achten dan andere (Iyengar & Kinder, 1987; Walgrave et al., 2009).

Campagnes, die formeel plaatsvinden vóór de regeringsperiode van een kabinet vormen overigens niet het enige moment waarop issue ownership nagestreefd dan wel behouden kan worden door politieke partijen. Ook tijdens de zitting van een kabinet kunnen inspanningen hieraan worden geleverd en dus informeel campagne worden gevoerd door gebruik te maken van het parlementair instrumentarium. Hiertoe behoren Kamervragen en vormen om die reden een verlengstuk van verkiezingscampagnes (Otjes & Louwerse, 2018). Green-Pedersen & Mortensen (2010) voegen daaraan toe dat partijen niet slechts meedoen aan de 'issue competitie' door de inname van verschillende standpunten, maar door middel van onder andere parlementaire vragen pogen te bepalen welke onderwerpen het publieke debat domineren ten faveure van deze partijen.

2.6. Issue ownership en coalitieprioriteiten

In de literatuur is reeds de link gelegd tussen het nastreven van issue ownership en het opzoeken van de confrontatie met regeringspartijen. Door in te zetten op thema's waar partijen eigenaar van zijn kunnen oppositiepartijen niet alleen zichzelf bevoordelen, maar ook het eventuele falen van een zittende regering aan de kaak stellen. Walgrave et al. (2015) stellen dan ook expliciet dat partijen het liefst de confrontatie opzoeken die over thema's gaan waar zij tevens issue owner van zijn. Green-Pedersen (2007) benadrukt dit en ziet dat voornamelijk oppositiepartijen binnen het kader van 'issue competitie' niet alleen eigen standpunten innemen, maar ook confrontaties initiëren op de voor hen belangrijke kernissues. Wat de Nederlandse context betreft tonen Otjes en Louwerse (2018) aan dat Kamervragen zich in ieder geval goed lenen voor deze combinatiestrategie. Zij spreken in hun artikel namelijk van *negative campaigning*, dat ook niet zozeer de eigen positie alleen versterkt, maar vooral tegenstanders in diskrediet kan brengen. Hierdoor ontstaat mogelijk politieke ruimte om een issue toe te eigenen, aangezien de regeringspartij als incompetent kan worden aangemerkt op een issue.

2.7. Hypothesen

Hieronder volgen, naar aanleiding van het voorafgaande een drietal hypothesen, waarna een verantwoording per hypothese zal volgen.

H1: *Oppositiepartijen stellen meer mondelinge Kamervragen over onderwerpen waarop zij issue ownership claimen én waarmee zij coalitiepartijen kunnen bekritisieren op hun beleidsprioriteiten in de regeerakkoorden, dan over andere onderwerpen.*

De hypothese hierboven combineert de twee die hieronder zullen volgen en stelt dat oppositiepartijen zowel issue ownership als de coalitieprioriteiten in acht nemen bij het stellen van mondelinge Kamervragen. De combinatie van beide biedt, immers, de optimale uitkomst voor oppositiepartijen, doordat zij zowel de eigen positie verstevigen als de coalitie hiermee uitdagen. Green-Pedersen (2010) stelt, immers, dat partijen niet louter hun standpunten promoten, maar ook pogen om hiermee de publieke en uiteindelijk politieke agenda te beïnvloeden. Walgrave et al. (2009) tonen daarnaast aan dat issue ownership geen statisch, maar juist een dynamisch concept behelst. Partijen agenderen namelijk continu issues door media-aandacht hiervoor te genereren en door op strategisch vlak mondelinge Kamervragen te stellen. Hierdoor is het eigenaarschap van een partij op een bepaald issue niet vanzelfsprekend en kan deze na verloop van tijd veranderen.

H2: *Oppositiepartijen stellen vaker mondelinge Kamervragen over onderwerpen waarop zij issue ownership claimen dan over andere onderwerpen.*

Partijen zullen, volgens de theorie van Petrocik (1996) issues aandragen waarop zij als competent worden gezien door het electoraat. Daarnaast vervult het behouden dan wel naar zich toe trekken van issue ownership een cruciale rol in partijstrategieën en kan issue saliency ervoor zorgen dat kiezers hun keuze baseren op de issue ownership die partijen hebben op deze issues. Otjes & Louwerse (2018) beamen dit in de specifieke context van Kamervragen en concludeerden dat partijen dit parlementaire instrument inzetten om de eigen positie op issues te verstevigen.

H3: *Oppositiepartijen stellen meer mondelinge Kamervragen over onderwerpen waarop zij coalitiepartijen kunnen bekritisieren op hun beleidsprioriteiten in de regeerakkoorden dan over andere onderwerpen*

Regeerakkoorden zijn van groot belang voor de politieke agenda van een regering (Timmermans, 2018; Timmermans & Breeman, 2014). Aangezien oppositiepartijen geringe, formele invloed uitoefenen op de beleidsvorming, kunnen ze de conflictlijn opzoeken met de onderwerpen die als belangrijkst worden beschouwd door de coalitie. Dit is in lijn met de agenda-setting-theorie van McCombs en Shaw (1972), die stelt dat partijen de aandacht van het publiek en de politiek kunnen beïnvloeden door specifieke issues veelvuldig aandacht te geven. Klüver en Bäck (2019) hebben, daarnaast, empirisch aangetoond dat de prioriteiten van onderwerpen in regeerakkoorden sterk verband houdt met de wetgevende agenda,

hetgeen suggereert dat oppositiepartijen zich hierop kunnen concentreren om de coalitie onder druk te zetten.

3. Methodologische verantwoording

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt toegelicht op welke manier aan dit onderzoek vorm wordt gegeven om zo de gestelde onderzoeksvraag te beantwoorden. In dit hoofdstuk zal allereerst de onderzoeksopzet toegelicht worden, waarin wordt uiteengezet van welke data gebruikt gemaakt wordt en hoe deze is verzameld. Vervolgens worden de kernvariabelen van het onderzoek geoperationaliseerd, waarbij wordt ingegaan op de afhankelijke variabele (de thematiek van Kamervragen), de onafhankelijke variabelen (issue ownership en coalitieprioriteiten). Daarna wordt de methode van analyse beschreven, waarin wordt toegelicht hoe de data wordt verwerkt en welke statistische toetsen worden gebruikt. Tot slot wordt bij dit hoofdstuk stilgestaan bij de betrouwbaarheid en validiteit van de gekozen methode.

3.2. Onderzoeksontwerp

Dit onderzoek zal zich baseren op een kwantitatieve, deductieve methode. Gezien de grote hoeveelheden te verwerken data is een kwantitatief ontwerp de meest logische vorm van onderzoek. Theorieën betreffende issue ownership en agendasetting zijn inmiddels verwerkt in legio onderzoeken en zo ook in deze, waardoor in dit onderzoek een deductieve aanpak zal worden gehanteerd.

De voordelen van deze methoden zitten hem onder andere in de generaliseerbaarheid van bevindingen. Door grote hoeveelheden data te analyseren kunnen statistische verbanden worden gelegd tussen verschillende variabelen. De resultaten van dit onderzoek zullen gezien de generaliseerbaarheid overgenomen kunnen worden in onderzoeken met een soortgelijk politiek stelsel. In dit geval wordt onderzocht of de thematiek in mondelinge Kamervragen, die gesteld worden door oppositiepartijen, verklaard kan worden doordat zij ofwel issue ownership claimen, ofwel door voor de coalitie belangrijke thematiek in regeerakkoorden te willen bekritisieren dan wel beide tegelijk.

3.3. Dataverzameling en selectiecriteria

De data omvat alle mondelinge Kamervragen en regeerakkoorden gedurende de kabinetten-Rutte (Rutte I t/m IV), waardoor de dataset een tijdspanne van 14 jaar beslaat. Voor dit onderzoek worden slechts oppositiepartijen per kabinet-Rutte meegenomen, doordat voornamelijk zij baat hebben bij mondelinge Kamervragen. Dit neemt niet weg dat óók coalitiepartijen vragen stellen en dat deze mondelinge Kamervragen uit de analyse gehouden dienen te worden. Hier wordt dan ook per kabinet-Rutte op gefilterd. Om uitspraken te kunnen doen over verschillende oppositiepartijen door de tijd heen zullen per kabinet-Rutte de drie grootste oppositiepartijen worden meegenomen, die worden bepaald

aan de hand van de hoeveelheid zetels in de Tweede Kamer. Wat betreft het kabinet-Rutte I wordt een uitzondering gemaakt, aangezien een tweetal partijen de derde plek delen en een gelijk aantal zetels delen. In Rutte I (2010-2012) worden om die reden de PvdA, Socialistische Partij (SP), de Democraten 66 (D66) en GroenLinks meegenomen. Hoewel de PVV formeel niet tot dit kabinet behoorde zal deze buiten beschouwing worden gelaten wegens de destijds geldende gedoogconstructie. In het kabinet-Rutte II (2012-2017) vormden de PVV, SP en het Christen-Democratisch Appèl de drie grootste oppositiepartijen. In het daaropvolgende kabinet, Rutte III (2017-2022), hadden de PVV, GroenLinks en SP de grootste zetelaantallen. Ten slotte worden in kabinet-Rutte IV (2022-2023) de PVV, SP en PvdA meegenomen als oppositiepartijen. In totaal werden er 1856 mondelinge Kamervragen gesteld in alle kabinetten-Rutte. Deze dataset is gefilterd op de bovenstaande indeling, wat heeft geleid tot een totaal van 697 te analyseren Kamervragen.

Dit onderzoek maakt onder andere gebruik van reeds bestaande datasets, zoals die van mondelinge Kamervragen tot en met eind 2021. Deze dataset heeft gebruikt gemaakt van openbare overheidsbronnen en is gecodeerd volgens het codeboek van het Comparative Agendas Project (CAP), welke is aangepast door Gerard Breeman en Arco Timmermans. Deze is uiteindelijk toegespitst op de Nederlandse context, waardoor een aantal subcodes zijn toegevoegd aan de oorspronkelijke variant. Daarnaast zijn een aantal codes bij andere codes ondergebracht, waardoor verschillen zijn ontstaan tussen verschillende nationale codeboeken. Om vergelijking tussen verschillende landen mogelijk te maken is er om die reden ook een *master-codebook*. Doordat ook de Nederlandse variant is opgenomen in dit codeboek kunnen door middel van een transitietabel codes worden vergeleken. Een overzicht van de 21 hoofdcodes in de Nederlandse variant is te vinden in tabel 1. Onder de hoofdcodes bevinden zich tevens subcodes, waaronder de Kamervragen zijn geschaard. Om een voorbeeld te geven is één van de hoofdcodes Milieu. Omdat dit een breed onderwerp behelst kunnen Kamervragen zijn verdeeld onder subcodes als afvalproblematiek, luchtvervuiling en de bescherming van dier- en plantenleven. Wanneer de kop van een Kamervraag vrij algemeen is zal deze dan ook onder de algemene subcode zijn gevallen; een subcode dat zich bevindt onder elke hoofdcode.

In dit onderzoek zal dan ook worden voortgeborduurd op de reeds bestaande dataset. Hiervoor zijn de codes vanaf eind 2021 toegevoegd aan mondelinge Kamervragen tot het einde van Rutte IV in juni 2024. De Kamervragen zijn opgevraagd bij de website van de Tweede Kamer, waar deze in volledigheid te vinden zijn. De mondelinge Kamervragen met de partij van de vraagsteller zijn opgevraagd via het Open Data Portaal van de Tweede Kamer, waarbij via de OData API (Application Programming Interface) en een dataverbinding met Microsoft Excel de data kon worden verkregen.

Wat de regeerakkoorden betreft bestond er eveneens een dataset vanuit het CAP. Hierbij is net als met de mondelinge Kamervragen gebruik gemaakt van hetzelfde codeboek. Deze dataset beslaat alle regeerakkoorden vanaf 1963 tot en met de recentste uit 2024. Aan elke paragraaf binnen een regeerakkoord is wederom zowel een hoofd- als subcode toebedeeld. Wat de selectie betreft zullen de vijf meest voorkomende onderwerpen per regeerakkoord de revue passeren. Om hierin onderscheid te maken zal per voorkomende hoofdcode worden gekeken naar de frequentie hiervan als percentage van het geheel.

Tabel 1. Dutch Policy Agendas Project hoofdcodes

-
1. Macro-economie en belastingen
 2. Burgerrechten, immigratie en integratie
 3. Gezondheid
 4. Landbouw en Visserij
 5. Arbeid
 6. Onderwijs en cultuur
 7. Milieu
 8. Energiebeleid
 10. Verkeer en vervoer
 12. Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit
 13. Sociale zaken
 14. Huisvestingsbeleid en stadsontwikkeling
 15. Ondernemingen, binnenlandse handel en commercie
 16. Defensie
 17. Wetenschappelijk onderzoek, technologie en communicatie
 18. Buitenlandse handel
 19. Buitenlandse zaken en ontwikkelingssamenwerking
 20. Functioneren democratie en openbaar bestuur
 21. Ruimtelijke ordening, publiek natuur- en waterbeheer
-

3.4. Operationalisering van de variabelen

De thematiek van mondelinge Kamervragen vormt binnen dit onderzoek de afhankelijke variabele en gaat over het onderwerp dat wordt aangesneden in vraag gesteld door een oppositiepartij binnen het vragenuurtje op dinsdag. Deze zal worden gemeten als nominale variabele en wordt gemeten door middel van categorieën naar aanleiding van het door Gerard Breeman en Arco Timmermans aangepaste CAP-codeboek. Elke hoofdcodes zal een categorie krijgen (1 = Macro-economie en belastingen, 2 = Burgerrechten, immigratie en integratie tot en met 21 = Ruimtelijke ordening, publiek natuur- en waterbeheer). Deze methode biedt het beste inzicht in de onderwerpen die oppositiepartijen aandragen in het vragenuurtje en biedt de gelegenheid deze gemakkelijk te tellen op frequentie per categorie.

Wat de onafhankelijke variabelen betreft wordt gebruik gemaakt van issue ownership en de prioriteiten van de coalitie. Wanneer men spreekt van issue ownership is het allereerst van cruciaal belang om te achterhalen op welke thema's voor elk kabinet-Rutte de drie grootste oppositiepartijen eigenaar zijn. In eerdere publicaties heeft men tijd gewijd aan het coderen van verkiezingsprogramma's, zodat issue ownership kon worden toebedeeld aan partijen op basis van de gegeven aandacht aan een issue. Om deze redenen is er dan ook voor gekozen om gebruik te maken van eerdere publicaties die issues linken aan bepaalde partijen gedurende de kabinetten-Rutte. Hoewel issue ownership op termijn kan veranderen, is eerder benoemd dat dit voornamelijk stabiel blijft over een lange periode. Om deze reden zal elke in beschouwing genomen partij gedurende alle kabinetten-Rutte eigenaarschap over dezelfde issue(s) blijven houden.

Om enige vergelijking mogelijk te maken is gebruik gemaakt van de Nationale Kiezersonderzoeken uit 2021 en 2023, waarin het eigenaarschap van issues is toebedeeld

aan partijen. Uiteraard wordt eigenaarschap óók toebedeeld aan coalitiepartijen dan wel oppositiepartijen van dusdanige grootte dat deze niet in de analyse meegenomen wordt. Om die reden zullen, indien van toepassing, de partijen die wel in de analyse worden meegenomen en eigenaarschap vertonen op een bepaald issue deze toebedeeld krijgen. De thema's die in de Nationale Kiezersonderzoeken voorkomen zijn tevens gelinkt aan de hoofdcodes van het codeboek, aangezien deze gelijkenissen met elkaar vertonen. Tabel 2 en 3 tonen respectievelijk de partijen waarmee kiezers issues associëren en hoe de onderwerpen in de Kiezersonderzoeken zijn verdeeld onder de hoofdcodes in het reeds besproken codeboek.

Om verwarring over de definitie van issue ownership te voorkomen zal een combinatie van een tweetal definities worden gehanteerd, zoals gesteld door zowel Petrocik (1996) en Walgrave et al. (2009) vanuit het theoretisch hoofdstuk:

De associatie die kiezers hebben door bij bepaalde thema's aan specifieke partijen te denken, als ook het gevoel te hebben dat specifieke partijen het meest competent zijn om bepaalde issues aan te pakken.

In de Kiezersonderzoeken van zowel 2021 als 2023 is aan kiezers gevraagd aan welke partijen zij bij specifieke onderwerpen moeten denken, waarmee impliciet de definitie van de associatie wordt gehanteerd (Sipma, Lubbers, Van der Meer, Spierings & Jacobs, 2021; Voogd, Jacobs, Lubbers, & Spierings, 2024). Echter, de associatie en gevoel van competentie over een partij zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Een kiezer zal immer en altijd willen kiezen op een partij die een probleem het beste aan kan pakken, waardoor de bovenstaande definitie wordt gehanteerd. Bij het meten van issue ownership zal, ten slotte, gebruik worden gemaakt van een dichotome variabele (0 = geen issue ownership en 1 = issue ownership) om onderscheid in de thema's aan te brengen.

Van een coalitieprioriteit binnen een regeerakkoord spreekt men in dit geval deze als belangrijk wordt beschouwd door de regering van het betreffende kabinet-Rutte en het daardoor voor de oppositie aantrekkelijk wordt hen hierop te bekritisieren. Voor dit onderzoek worden de vijf meest voorkomende onderwerpen geanalyseerd. Ook bij de meting van deze variabele zal van een dichotome variant gebruik worden gemaakt (0 = geen coalitieprioriteit; 1 = wel coalitieprioriteit). In tabel 4 is te zien welke onderwerpen het meest voorkwamen per kabinet-Rutte. De percentages tonen welk aandeel dit thema had in het totaal van de 21 hoofdthema's binnen het desbetreffende regeerakkoord.

Ten slotte is er voor de analyse een combinatievariabele aangemaakt voor issue ownership en de coalitieprioriteiten. Deze variabele wordt geclassificeerd als een nominale variabele (0 = geen van beide aanwezig; 1 = alleen issue ownership; 2 = alleen coalitieprioriteit; 3 = beide aanwezig).

Tabel 2. Thema's en issue ownership o.b.v. NKO 2021 & 2023¹

Thema	Issue-owner(s)
Armoede	SP, PvdA, GroenLinks, GroenLinks-PvdA
Economie	CDA, PvdA, D66, GroenLinks-PvdA
Landbouw	CDA
Veiligheid	CDA, PVV
Gezondheidszorg	SP, PvdA, CDA, D66, PVV, GroenLinks-PvdA
Werkgelegenheid	PvdA, CDA, SP
Wonen	PvdA, SP, CDA, D66, GroenLinks, GroenLinks-PvdA
Bestaanszekerheid	SP, GroenLinks-PvdA, D66
Leefbaarheid in de regio	GroenLinks-PvdA, CDA
Immigratie	PVV, GroenLinks, PvdA, GroenLinks-PvdA
Discriminatie	PVV, GroenLinks
Normen en waarden	CDA, PVV
Klimaat(verandering)	GroenLinks, D66, GroenLinks-PvdA
Onderwijs	D66, CDA, PvdA, GroenLinks, GroenLinks-PvdA
Europese Unie	D66, CDA, PvdA, PVV
Euthanasie	D66
Democratie	D66, CDA, PvdA

Tabel 3. Transitietabel NKO vs. Codeboek

Thema (NKO 2021 & 2023)	Codeboek hoofdcodes
Armoede	13 – Sociale zaken
Economie	1 – Macro-economie en belastingen
Landbouw	4 – Landbouw en Visserij
Veiligheid	12 – Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit
Gezondheidszorg	3 – Gezondheid
Werkgelegenheid	5 – Arbeid
Wonen	14 – Huisvestingsbeleid en stadsontwikkeling
Bestaanszekerheid	13 – Sociale zaken
Leefbaarheid in de regio	21 – Ruimtelijke ordening, publiek, natuur- en waterbeheer
Immigratie	2 – Burgerrechten, immigratie en integratie
Discriminatie	2 – Burgerrechten, immigratie en integratie

¹ Sipma et al. (2021) en Voogd et al. (2024) gecombineerd. Het eigenaarschap is tussen 2021 en 2023 constant gebleven, afgezien van de fusie van GroenLinks-PvdA, die vanaf 2023 geldt. Hier wordt rekening mee gehouden in de analyse.

Normen en waarden	2 – Burgerrechten, immigratie en integratie
Klimaat(verandering)	7 – Milieu
Onderwijs	6 – Onderwijs en cultuur
Europese Unie	19 – Buitenlandse zaken en ontwikkelingssamenwerking
Euthanasie	3 – Gezondheid
Democratie	20 – Functioneren democratie en openbaar bestuur

Tabel 4. Top 5 thema's per kabinet-Rutte

Rutte I	Rutte II	Rutte III	Rutte IV
2. Burgerrechten, immigratie (13,28%)	6. Onderwijs en cultuur (12,77%)	6. Onderwijs en cultuur (10,73%)	6. Onderwijs en cultuur (12,64%)
12. Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit (12,45%)	13. Sociale zaken (9,31%)	3. Gezondheid (10,25%)	3. Gezondheid (10,80%)
3. Gezondheid (12,03%)	20. Democratie en bestuur (9,04%)	5. Arbeid (9,46%)	12. Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit (9,66%)
6. Onderwijs en cultuur (11,62%)	19. Buitenlandse zaken en OS (8,78%)	2. Burgerrechten, immigratie (9,15%)	2. Burgerrechten, immigratie (9,43%)
20. Democratie en bestuur (8,50%)	12. Justitie, Rechtspraak, Criminaliteit (8,51%)	8. Energiebeleid (6,78%)	20. Democratie en bestuur (7,36%)

3.5. Data-analyse

Om tot een beantwoording van de hoofd- en deelvragen te komen zal een kwantitatieve data-analyse worden gedaan. Voor de analyse is van belang om de categorieën, waarin een mondelinge Kamervraag kan vallen, te identificeren. Een Kamervraag kan namelijk verklaard worden door louter issue ownership, doordat de oppositie de coalitie wil bekritisieren op de voor hen belangrijke dan wel beide tegelijk. Vanwege deze categorisering zullen de invloeden van beide onafhankelijke variabelen los van elkaar worden gemeten. De analyse zal allereerst beschrijvend van aard zijn, waarbij voornamelijk simpele frequenties van metingen en kruistabellen de revue zullen passeren. In concreto zal met dit onderdeel inzicht worden verschaft in de verdeling van mondelinge Kamervragen over de verschillende thema's en percentage van Kamervragen die vallen onder hetzij issue ownership, hetzij de prominente thema's binnen de regeerakkoorden, hetzij onder beide.

De relatie tussen de variabelen zal, gezien de operationalisering, gemeten worden door middel van een correlatieanalyse. Hiervoor is gekozen wegens de voornamelijk dichotome variabelen die zullen worden gebruikt in de analyse.

3.6. Betrouwbaarheid en validiteit

Met betrouwbaarheid in wetenschappelijk onderzoek wordt verwezen naar de reproduceerbaarheid van onderzoek bij gebruik van bepaalde methodiek onder gelijke omstandigheden (Babbie, 2020). Om de betrouwbaarheid te waarborgen is allereerst gebruik gemaakt van het CAP-codeboek. Deze manier omvat een internationaal erkende manier van coderen waarvan gebruik is gemaakt in legio academische publicaties. Verder worden ten goede van de betrouwbaarheid parlementaire bronnen verwerkt, zoals de website van de Tweede Kamer. Daarbij komt kijken dat dit onderzoek een periode van 14 jaar beslaat, wat maakt dat deze wordt gecorrigeerd voor politieke schommelingen die plots hebben kunnen ontstaan. Voorbeelden hiervan zijn de financiële crisis van 2008, die voortduurde in kabinet-Rutte I en de COVID-19-pandemie. Deze en andere crises maken dat partijen en politici hun gedrag hierop aanpassen en dat in deze context veel gestelde mondelinge Kamervragen over respectievelijk de economische staat van het land en de volksgezondheid gaan. Met deze factoren wordt binnen dit onderzoek dan ook rekening gehouden.

Validiteit heeft dan weer betrekking op de integriteit van de resultaten die onderzoek genereert en bestaat – relevant voor dit onderzoek – uit metingsvaliditeit, interne validiteit en externe validiteit (Bryman, 2012). Met de interne validiteit wordt bedoeld op het in dit geval leiden van issue ownership en/of voor de coalitie belangrijke thema's in het regeerakkoord tot het stellen van een mondelinge Kamervraag door oppositiepartijen. Om dit te waarborgen worden bepaalde afbakeningen gedaan in de tijdspanne en degenen die worden onderzocht. Zo beperkt dit onderzoek zich tot slechts de kabinetten-Rutte, waarbij de drie grootste oppositiepartijen per kabinet onder de loep worden genomen. Verder dragen de besproken theorieën en het peer-reviewed CAP codeboek ook bij aan de waarborging hiervan. Bij externe validiteit wordt gekeken naar de mate van generaliseerbaarheid van bevindingen binnen een onderzoek. De resultaten zullen voornamelijk te generaliseren zijn naar soortgelijke parlementaire systemen, die bicameraal zijn, evenredig representatief van aard zijn en neigen naar het vormen van coalities. Voorbeelden van landen die dicht bij het Nederlandse systeem komen zijn Denemarken, Zweden, Noorwegen, Duitsland en Finland. Hoewel het Nederlandse systeem uniek is, vertoont het veel gelijkenissen met de zojuist genoemde landen.

Niet onbelangrijk is het bewustzijn omtrent de beperkingen van dit onderzoek, aangezien deze óók in dit onderzoek aanwezig kunnen zijn. De meest duidelijke beperking bevindt zich in de subjectiviteit van coderingen. Ondanks het gebruik van een peer-reviewed codeboek kunnen in dit geval de door in dit onderzoek toegepaste codes verschillen van andere codeurs. Gepoogd wordt om de subjectiviteit te verkleinen door de controle van de in dit onderzoek genereerde codes door een tweede en derde lezer, maar het volledig elimineren van de subjectiviteit is en blijft lastig. Deze potentiële subjectiviteit kan negatieve betrouwbaarheids- en interne validiteitsimplicaties hebben in dit geval. Daarnaast kunnen er, wat de externe validiteit betreft, vraagtekens gezet worden bij de generaliseerbaarheid naar

voornamelijk systemen die verder van de Nederlandse context afstaan, zoals een presidentiële systemen, monarchieën en systemen met slechts twee partijen zoals in de Verenigde Staten.

4. Het gedrag van oppositiepartijen gemeten

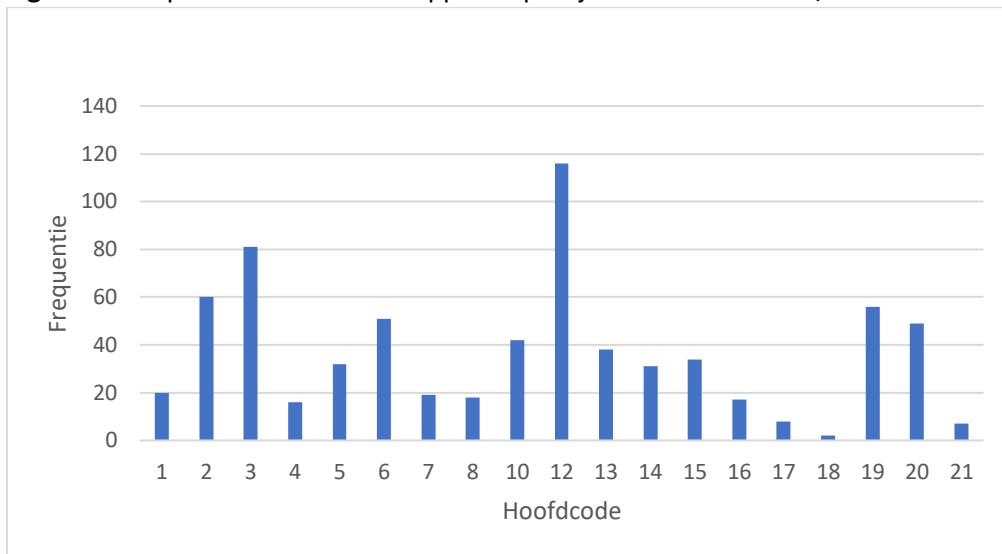
4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten naar aanleiding van de kwantitatieve analyse gepresenteerd en besproken. De analyse is gedaan op de thema's die centraal staan in deze vragen, de drie grootste oppositiepartijen per kabinet-Rutte, issue ownership en de voor de coalitie vijf belangrijkste onderwerpen per regeerakkoord (coalitieprioriteiten). Allereerst zullen de algemene statistieken onder de loep worden genomen. Hierin volgt een frequentieverdeling van het vóórkomen van de thema's in de mondelinge Kamervragen per kabinet-Rutte. Vervolgens wordt overzichtelijk gemaakt hoeveel vragen de partijen elk stelden gedurende alle kabinetten. Hierna volgt het totaalbeeld van issue ownership en coalitieprioriteiten gecombineerd in één geaggregeerde tabel. Naast opvallende zaken uit de tabel zal de statistische analyse hiervan meteen worden besproken. Dit gaat vooraf aan het inzoomen op elk kabinet afzonderlijk om nuance aan te brengen in de resultaten. Te beginnen met het kijken naar issue ownership als zelfstandige variabele. Ook hierop zijn correlatieanalyses losgelaten. In hoeverre oppositiepartijen ingingen op coalitieprioriteiten wordt op dezelfde manier gepresenteerd: na de algemene schets zal per kabinet hierop worden ingezoomd door middel van de correlatieanalyse. De combinatie van deze twee variabelen en de gekozen thematiek zal per kabinet zal ten slotte de revue passeren.

De resultaten zullen dus worden gepresenteerd aan de hand van frequentietabellen, kruistabellen en grafieken. Bij de analyse is gebruik gemaakt van Chi-kwadraattoetsen en Cramér's V om de correlatie tussen de verschillende variabelen in beeld te krijgen. De interpretaties en implicaties van de resultaten zullen in deze sectie nog niet uitvoerig worden besproken, aangezien deze bestemd zijn voor de conclusie en discussie.

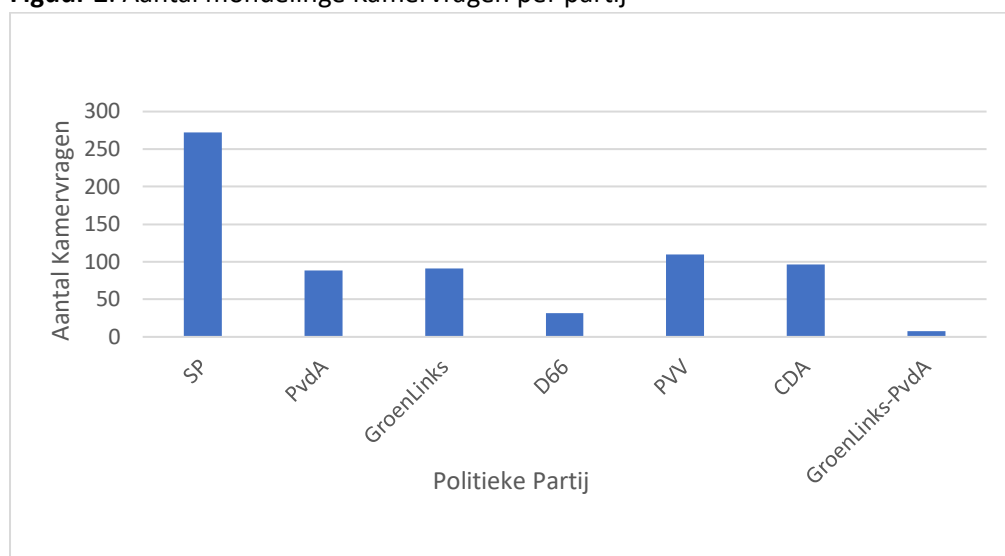
4.2. Inleidende statistiek

Figuur 1. Frequenties hoofdcodes oppositiepartijen Kabinet-Rutte I t/m IV

De frequentieverdeling hierboven laat de frequenties zien van elk van de hoofdthema's. Hierbij is te zien dat met grote afstand Justitie, rechtspraak en criminaliteit (hoofdcodes 12) is bevraagd ten aanzien van de andere codes. Hierna volgen hoofdcodes 2 en 3, respectievelijk Gezondheid en Burgerrechten, immigratie en integratie. In het midden zijn thema's als Onderwijs en cultuur (hoofdcodes 6), Functioneren van democratie en openbaar bestuur (hoofdcodes 20) en Buitenlandse zaken en ontwikkelingssamenwerking (hoofdcodes 19) te vinden). Onderwerpen die minder voorkomen in de Kamervragen betreffen Landbouw en Visserij (hoofdcodes 4), Milieu (hoofdcodes 7) en Energiebeleid (hoofdcodes 8) en Wat aan de eerste figuur ten slotte opvalt is dat thema's als Buitenlandse handel (hoofdcodes 18), Wetenschappelijk onderzoek, technologie en communicatie (hoofdcodes 17) en Ruimtelijke ordening, natuur- en waterbeheer (hoofdcodes 21) nauwelijks voorkwamen in de Kamervragen in veertien jaar tijd.

Figuur 2. Aantal mondelinge Kamervragen per partij

In figuur 2 is het aantal Kamervragen dat elke partij gedurende alle kabinetten-Rutte heeft gesteld waar te nemen. Opvallend met name is het hoge aantal vragen dat de SP heeft gesteld in die periode en met grote afstand op de andere geanalyseerde partijen. Een kanttekening hierbij is dat van alle partijen slechts de SP bij elk kabinet-Rutte tot de grootste oppositiepartijen behoorde. In het middensegment bevinden zich PvdA, GroenLinks, PVV en het CDA, die wat aantallen betreft redelijk bij elkaar in de buurt komen. Voor de PvdA geldt dat deze slechts in Rutte I en Rutte IV tot de grootste oppositiepartijen behoorde. Ook GroenLinks maande zich tweemaal tot een van de grootste, namelijk in Rutte I en Rutte III. De PVV behoorde driemaal tot een van de grootste oppositiepartijen en hoorde hier alleen in Rutte I niet bij wegens de gedoogconstructie destijds. Opvallend is dat de CDA dermate veel vragen heeft gesteld, aangezien zij slechts in Rutte II worden geanalyseerd.

4.3. Het totaalbeeld: issue ownership en coalitieprioriteiten

Tabel 5. Issue ownership en coalitieprioriteiten kabinet-Rutte I t/m IV

Politieke Partij	Geen van beide	Alleen CP	Alleen IO	Beide aanwezig	Totaal
SP	117 (43,0%)	85 (31,3%)	40 (14,7%)	30 (11,0%)	272
PvdA	12 (13,6%)	19 (21,6%)	27 (30,7%)	30 (34,1%)	88
GroenLinks	43 (47,3%)	14 (15,4%)	13 (14,3%)	21 (23,1%)	91
D66	8 (25,0%)	3 (9,4%)	11 (34,4%)	10 (31,3%)	32
PVV	20 (18,2%)	15 (13,6%)	30 (27,3%)	45 (40,9%)	110
CDA	27 (28,1%)	3 (3,1%)	25 (26,0%)	41 (42,7%)	96
GroenLinks–PvdA	3 (37,5%)	3 (37,5%)	1 (12,5%)	1 (12,5%)	8
Totaal	230 (33,0%)	142 (20,4%)	147 (21,1%)	178 (25,5%)	697

$\chi^2 (18, N = 697) = 133,56, p < .001, \text{Cramér's } V = .25$

Tabel 5 laat zien in hoeverre issue ownership en coalitieprioriteiten voorkwamen in de mondelinge Kamervragen die partijen stelden gedurende de vier kabinetten-Rutte. Meteen valt op dat de SP de partij was die de meeste vragen stelde. Zij stelden voornamelijk vragen in de categorie 'Geen van beide' (43%) en 'Alleen CP' (31,3%). Bij de SP is verder opvallend

dat slechts 11% van hun gestelde vragen zowel issue ownership als een coalitieprioriteit bevatte. De PvdA toont hier een heel ander beeld, aangezien 34,1% van haar vragen zowel issue ownership als een coalitieprioriteit bevatte. Opvallend is verder dan 30,7% van de vragen alleen issue ownership bevatte en dat slechts 13,6% geen van beide bevatte. GroenLinks stelde relatief gezien veel vragen waarbij geen beide voorkwam (47,3%) en stelde voor 23,1% vragen waarin beide voorkwamen. De D66 stelde relatief weinig vragen met een totaal van 32 over alle kabinetten-Rutte, aangezien zij slechts tot de grootste oppositiepartijen behoorden in Rutte I. Bij hen verder vragen vooral gesteld binnen de categorieën 'Alleen IO' (34,4%) en 'Beide aanwezig' (31,3%). Slechts 9,4% van de vragen gingen over alleen een coalitieprioriteit. Bij zowel de PVV als het CDA viel op dat zij bovengemiddeld vaak vragen stelden waarin zowel coalitieprioriteiten als issue ownership voorkwamen met respectievelijke percentages van 40,9% en 42,7%. Verder is opvallend dat het CDA weinig vragen stelde waarin slechts een coalitieprioriteit voorkwam (3,1%). Ten slotte toont GroenLinks-PvdA een gelijke verdeling wat de categorieën 'Geen van beide' en 'Alleen CP' betreft met beide een percentage van 37,5%. Hierbij moet, echter, gesteld worden dat het aantal vragen in totaal slechts 8 bedraagt. Dit komt doordat de partij relatief laat werd gevormd gedurende Rutte IV.

De Chi-kwadraattoets toonde voor deze analyse een sterk significant verband aan tussen politieke partij en de combinatie van issue ownership en coalitieprioriteit, $\chi^2 (18, N = 697) = 133,56$, $p < .001$. De effectgrootte (Cramér's $V = .25$) toont een matige associatie aan tussen politieke partij en de combinatie van issue ownership en coalitieprioriteiten in de gestelde mondelinge Kamervragen.

4.4. Issue ownership in het algemeen

Tabel 6. Issue ownership per kabinet en partij

		Kabinet				Totaal
		Rutte I	Rutte II	Rutte III	Rutte IV	
Politieke partij	SP	17	36	12	5	70
	PvdA	49	0	0	8	57
	GroenLinks	17	0	17	0	34
	D66	21	0	0	0	21
	PVV	0	40	26	9	75
	CDA	0	66	0	0	66
	GroenLinks-PvdA	0	0	0	2	2
Totaal		104	142	55	24	325

In tabel 6 is te zien in hoeverre elke partij gedurende alle kabinetten-Rutte vragen heeft gesteld over thema's waarover deze issue ownership heeft geclaimd. Vragen waarbij geen sprake is van issue ownership zijn in deze tabel buiten beschouwing gelaten. Een '0' bij een partij onder een specifiek kabinet betekent dat deze in dat kabinet niet tot de grootste oppositiepartijen behoorde en zodoende uit de dataset is gefilterd voor die periode. Slechts

bij 325 van de 697 gestelde mondelinge Kamervragen hebben de grootste oppositiepartijen issue ownership over het thema van de vraag die gesteld werd, hetgeen opvallend is. Voornamelijk de SP, PVV en het CDA stelden in absolute zin de meeste vragen over een thema waarop zij issue owner zijn. Niet onbelangrijk om te vermelden bij de SP is dat deze over de hele linie gezien de meeste vragen stelde. Procentueel gezien stelden zij, echter, slechts voor 25,7% vragen over thema's waar de partij als issue owner van wordt gezien. De PVV en CDA stelden respectievelijk voor 68,2% en 68,8% vragen over thema's waarover zij issue owner zijn. Voor de PvdA, GroenLinks, D66 en GroenLinks-PvdA geldt respectievelijk dat zij voor 64,8%, 37,4%, 65,6% en 25% vragen stellen over thema's waarover deze partijen eigenaar zijn. De percentages lopen dus uiteen.

4.4.1. Issue ownership per kabinet

Tabel 7. Issue Ownership Rutte I

Partij	Geen IO (N)	IO (N)	IO (%)
SP	50	17	25,4%
PvdA	26	49	65,3%
GroenLinks	29	17	37%
D66	11	21	65,6%

$\chi^2 (3, N = 220) = 28,99, p < .001, \text{Cramér's } V = .36$

In tabel 7 is waar te nemen dat de PvdA in deze kabinetsperiode 49 Kamervragen met issue ownership stelde, wat neerkomt op 65,3% van haar totale aantal vragen. Bij de SP lag dit aandeel dan weer met 25,4% aanzienlijk lager. GroenLinks en D66 lieten respectievelijk 37,0% en 65,6% van hun Kamervragen met issue ownership zien. Over alle partijen gezamenlijk kwam het aandeel Kamervragen met issue ownership tijdens kabinet-Rutte I uit op 47,3%. De Chi-kwadraattoets wijst op een significant verband tussen de politieke partij en de aanwezigheid van issue ownership, $\chi^2 (3, N = 220) = 28,99, p < .001$. De effectgrootte was matig (Cramér's $V = .36$) en duidt op een middelsterke relatie tussen de partij en issue ownership wat deze kabinetsperiode betreft.

Tabel 8. Issue Ownership Rutte II

Partij	Geen IO (N)	IO (N)	IO (%)
SP	79	36	31,3%
PVV	17	40	70,2%
CDA	30	66	68,8%

$\chi^2 (3, N = 268) = 38,04, p < .001, \text{Cramér's } V = .38$

Uit bovenstaande tabel 8 komt naar voren dat de PVV binnen dit kabinet 40 Kamervragen met issue ownership stelde, wat neerkomt op 70,2% van haar totale aantal vragen. Op vergelijkbaar niveau heeft het CDA een aandeel van 68,8%. De SP scoort hierin aanzienlijk lager met slechts 31,3%. Het totale aandeel Kamervragen met issue ownership over deze partijen in kabinet-Rutte II bedroeg 53,0%. De Chi-kwadraattoets wees op een significant verband tussen de politieke partij en de aanwezigheid van issue ownership, $\chi^2 (2, N = 268) = 38,04, p < .001$. De effectgrootte was matig (Cramér's $V = .38$) en toont een middelsterke relatie aan tussen partij en issue ownership voor deze kabinetsperiode.

Tabel 9. Issue Ownership Rutte III

Partij	Geen IO (N)	IO (N)	IO (%)
SP	56	12	17,6%
GroenLinks	28	17	37,8%
PVV	11	26	70,3%

$\chi^2 (2, N = 150) = 28,61, p < .001, \text{Cramér's } V = .44.$

Uit tabel 9 komt naar voren dat de PVV voor 70,3% van haar vragen thema's koos waarover zij issue owner zijn. Bij GroenLinks en de SP was dit respectievelijk slechts voor 37,8% en 17,6% het geval. Het totale aandeel Kamervragen met issue ownership over deze partijen in kabinet-Rutte III bedroeg 36,7%. De Chi-kwadraattoets toonde een significant verband aan tussen partij en issue ownership, $\chi^2 (2, N = 150) = 28,61, p < .001$. De effectgrootte was matig tot sterk bevonden (Cramér's $V = .44$) en toont een redelijke relatie aan tussen partij en issue ownership voor deze kabinetsperiode.

Tabel 10. Issue Ownership Rutte IV

Partij	Geen IO (N)	IO (N)	IO (%)
SP	17	5	22,7%
PvdA	5	8	61,5%
PVV	7	9	56,3%
GroenLinks-PvdA	6	2	25%

$\chi^2 (3, N = 59) = 7,71, p = .053, \text{Cramér's } V = .36$

In tabel 10 is waar te nemen dat de PvdA een aandeel van 61,5% wat issue ownership betreft. De PVV had daarna een aandeel van 56,3% van haar mondelinge Kamervragen in die periode. Zowel bij GroenLinks-PvdA als bij de SP lagen de percentages lager, namelijk respectievelijk 25% en 22,7%. Het totale aandeel Kamervragen met issue ownership wat deze partijen betreft in Rutte IV lag op 40,7%. De Chi-kwadraattoets duidde een niet significant verband aan tussen politieke partij en issue ownership, $\chi^2 (3, N = 59) = 7,71, p = .053$. De effectgrootte was middelgroot (Cramér's $V = .36$) en toont een matige samenhang aan tussen partij en issue ownership voor deze kabinetsperiode.

4.5. Coalitieprioriteiten: het algemene beeld

Tabel 11. Vragen over coalitieprioriteiten per kabinet en partij

		Kabinet				Totaal
		Rutte I	Rutte II	Rutte III	Rutte IV	
Politieke Partij	SP	38	54	13	10	115
	PvdA	39	0	0	10	49
	GroenLinks	12	0	23	0	35
	D66	13	0	0	0	13
	PVV	0	32	20	8	60
	CDA	0	44	0	0	44
	GroenLinks-PvdA	0	0	0	4	4
Totaal		102	130	56	32	320

In tabel 11 is waar te nemen in hoeverre partijen vragen stelden over de vijf grootste coalitieprioriteiten uit de regeerakkoorden van de kabinetten-Rutte. In deze tabel zijn de vragen die geen betrekking hebben op de coalitieprioriteiten buiten beschouwing gelaten. Opvallend te noemen is, allereerst, de totale hoeveelheid vragen die betrekking hadden op een coalitieprioriteit. Van de 697 geanalyseerde mondelinge Kamervragen hadden slechts 320 vragen betrekking op die prioriteiten. Wat verder opvalt is dat ook hier de SP verreweg het hoogst scoort in absolute aantallen, gekeken naar alle vier de kabinetten bij elkaar opgeteld. Maar liefst 42,3% van de door de SP gestelde vragen hadden betrekking op een van de vijf coalitieprioriteiten voor het desbetreffende kabinet-Rutte. De PVV stelde na de SP in absolute zin de meeste vragen over de coalitieprioriteiten met een percentage van 54,5% van het totaal. Het CDA en de PvdA zaten dichtbij elkaar en stelden respectievelijk voor 45,8 en 55,7% vragen over coalitieprioriteiten. De D66, GroenLinks en GroenLinks-PvdA stelden ten slotte voor 40,6%, 38,5% en 50% vragen over deze thema's.

4.5.1. Coalitieprioriteiten per kabinet

Tabel 12. Coalitieprioriteiten Rutte I

Partij	Geen CP (N)	CP (N)	CP (%)
SP	29	38	56,7%
PvdA	36	39	52%
GroenLinks	34	12	26,1%
D66	19	13	40,6%

$\chi^2 (3, N = 220) = 11,88, p = .008, \text{Cramér's } V = .23$

In tabel 12 is waar te nemen dat de SP 38 mondelinge Kamervragen stelde met als thema een coalitieprioriteit, wat neerkomt op 56,7% van het totale aantal vragen voor die periode. Voor de PvdA lag het aandeel wat lager, met 39 vragen en bijbehorend percentage van 52%. Waar de D66 met 13 van de 19 vragen uitkwam op een percentage van 40,6%, scoorde GroenLinks laag met een aantal van slechts 12 vragen en een bijbehorend percentage van

26,1%. Het totale aandeel van Kamervragen dat tot de coalitieprioriteiten behoorde bedroeg 46%.

De Chi-kwadraattoets toonde een significant verband aan tussen de partij en de aanwezigheid van coalitieprioriteiten in de thema's van de Kamervragen, $\chi^2 (3, N = 220) = 11,88$, $p = .008$. De effectgrootte (Cramér's $V = .23$) toont een zwakke tot matige relatie aan tussen partij en coalitieprioriteit voor deze kabinetsperiode.

Tabel 13. Coalitieprioriteiten Rutte II

Partij	Geen CP (N)	CP (N)	CP (%)
SP	61	54	47%
PVV	25	32	56,1%
CDA	52	44	45,8%

$\chi^2 (2, N = 268) = 1,72$, $p = .424$, Cramér's $V = .08$.

Tabel 13 geeft weer dat de SP 54 mondelinge Kamervragen stelde over een coalitieprioriteit, hetgeen neerkomt op een percentage van 47%. Het aandeel lag bij de PVV hoger, namelijk 32 vragen met een bijbehorend percentage van 56,1%. Iets lager dan de SP scoorde het CDA, wat neerkwam op 44 vragen over een coalitieprioriteit met een percentage van 45,8%. Het totale aandeel Kamervragen dat tot de coalitieprioriteiten behoorde bedroeg 48,5%.

De Chi-kwadraattoets toonde geen significant verband aan tussen de partij en de aanwezigheid van coalitieprioriteiten in de thema's van de Kamervragen, $\chi^2 (2, N = 268) = 1,72$, $p = .424$. De effectgrootte (Cramér's $V = .08$) wijst op een zeer zwakke relatie tussen partij en coalitieprioriteit voor deze kabinetsperiode.

Tabel 14. Coalitieprioriteiten Rutte III

Partij	Geen CP (N)	CP (N)	CP (%)
SP	55	13	19,1%
GroenLinks	22	23	51,1%
PVV	17	20	54,1%

$\chi^2 (2, N = 150) = 17,72$, $p < .001$, Cramér's $V = .34$.

Tabel 14 laat zien dat de SP 13 vragen stelde over een thema dat een coalitieprioriteit is, wat neerkomt op een percentage van slechts 19,1%. GroenLinks en de PVV scoorden aanzienlijk hoger en liggen redelijk dicht op elkaar. GroenLinks stelde 23 vragen over een coalitieprioriteit met als percentage 51,1%. De PVV stelde voor 54,1% vragen over coalitieprioriteiten, wat neerkomt op vragnaantal van 20. Het totale aandeel Kamervragen dat tot de coalitieprioriteiten behoorde bedroeg slechts 37,3%.

De Chi-kwadraattoets toonde een significant verband aan tussen de partij en de aanwezigheid van coalitieprioriteiten in de thema's van de Kamervragen, $\chi^2 (2, N = 268) = 17,72$, $p < .001$. De effectgrootte (Cramér's $V = .34$) wijst op een matige relatie tussen partij en coalitieprioriteit voor deze kabinetsperiode.

Tabel 15. Issue Ownership Rutte IV

Partij	Geen CP (N)	CP (N)	CP (%)
SP	12	10	45,5%
PvdA	3	10	76,9%
PVV	8	8	50%
GroenLinks-PvdA	4	4	50%

$\chi^2 (3, N = 59) = 3,55, p = .314, \text{Cramér's } V = .25$

Tabel 15 geeft weer dat de SP een tiental vragen stelde over een coalitieprioriteit, wat neerkomt op 45,5%. De PvdA scoorde hierin hoger en stelde ook 10 vragen over een coalitieprioriteit, maar hield hier een percentage van 76,9% aan over. De PVV en GroenLinks-PvdA hebben stonden op gelijke voet wat het percentage betreft en stelden elk voor 50% vragen over coalitieprioriteiten, met elk respectievelijk 8 en 4 vragen. Het totale aandeel Kamervragen dat tot de coalitieprioriteiten behoorde bedroeg 54,2%. De Chi-kwadraattoets toonde geen significant verband aan tussen de partij en de aanwezigheid van coalitieprioriteiten in de thema's van de Kamervragen, $\chi^2 (2, N = 59) = 3,55, p = .314$. De effectgrootte (Cramér's $V = .25$) wijst op een zwakke tot matige relatie tussen partij en coalitieprioriteit voor deze kabinetsperiode.

4.6. Issue ownership en coalitieprioriteiten per kabinet

Tabel 16. Combinatie IO en CP voor Rutte I

Partij	Geen van beide	Alleen CP	Alleen IO	Beide aanwezig
SP	24 (35,8%)	26 (38,8%)	5 (7,5%)	12 (17,9%)
PvdA	9 (12%)	17 (22,7%)	27 (36%)	22 (29,3%)
GroenLinks	25 (54,3%)	4 (8,7%)	9 (19,6%)	8 (17,4%)
D66	8 (25%)	3 (9,4%)	11 (34,4%)	10 (31,3%)

$\chi^2 (9, N = 220) = 49,98, p < .001, \text{Cramér's } V = .28$

Tabel 16 laat zowel de absolute als relatieve aantallen zien waarin issue ownership en coalitieprioriteiten voorkomen als combinatievariabele voor Rutte I. Te zien is dat voornamelijk de SP vragen stelde die betrekking hadden op een coalitieprioriteit (38,8%). De PvdA stelden aan de andere kant de meeste vragen waarin slechts issue ownership voorkwam, maar had in absolute aantallen ook vragen gesteld waarin beide aanwezig waren. De D66 had relatief gezien hierin het overwicht met 31,3%. Voornamelijk GroenLinks stelde vragen waarin beide afwezig waren met 54,3%.

De Chi-kwadraattoets toonde een significant verband aan tussen de partij en de combinatie van issue ownership en coalitieprioriteiten, $\chi^2 (9, N = 220) = 49,98, p < .001$. De effectgrootte (Cramér's $V = .34$) wijst op een matige relatie tussen de genoemde variabelen voor deze kabinetsperiode.

Tabel 17. Combinatie IO en CP voor Rutte II

Partij	Geen van beide	Alleen CP	Alleen IO	Beide aanwezig
SP	36 (31,3%)	43 (37,4%)	25 (21,7%)	11 (9,6%)
PVV	10 (17,5%)	7 (12,3%)	15 (26,3%)	25 (43,9%)
CDA	27 (28,1%)	3 (3,1%)	25 (26%)	41 (42,7%)

$\chi^2 (6, N = 268) = 62,11, p < .001, \text{Cramér's } V = .34$

Tabel 17 laat zowel de absolute als relatieve aantallen zien waarin issue ownership en coalitieprioriteiten voorkomen als combinatievariabele voor Rutte II. De data laten zien dat de SP met afstand (37,4%) de meeste vragen stelden waarin alleen een coalitieprioriteit voorkwam. Bij de PVV en het CDA lag, daarentegen, het zwaartepunt eerder bij aanwezigheid van zowel issue ownership als een coalitieprioriteit met respectievelijk percentages van 43,9% en 42,7%.

De Chi-kwadraattoets toonde een significant verband aan tussen de partij en de combinatie van issue ownership en coalitieprioriteiten, $\chi^2 (9, N = 268) = 62,11, p < .001$. De effectgrootte (Cramér's $V = .34$) wijst op een matige relatie tussen de genoemde variabelen voor deze kabinetsperiode.

Tabel 18. Combinatie IO en CP voor Rutte III

Partij	Geen van beide	Alleen CP	Alleen IO	Beide aanwezig
SP	47 (69,1%)	9 (13,2%)	8 (11,8%)	4 (5,9%)
GroenLinks	18 (40%)	10 (22,2%)	4 (8,9%)	13 (28,9%)
PVV	4 (10,8%)	7 (18,9%)	13 (35,1%)	13 (35,1%)

$\chi^2 (6, N = 150) = 42,52, p < .001, \text{Cramér's } V = .38$

Tabel 18 laat zowel de absolute als relatieve aantallen zien waarin issue ownership en coalitieprioriteiten voorkomen als combinatievariabele voor Rutte III. Opvallend is dat de SP voornamelijk vragen stelde waarbij noch issue ownership, noch coalitieprioriteiten aanwezig waren (69,1%). Dit in tegenstelling tot de PVV, die slechts voor 10,8% dergelijke vragen stelde. Diezelfde partij stelde meer vragen over slechts issue ownership en vragen waarbij beide aanwezig waren met eenzelfde percentage van 35,1%. GroenLinks had ten slotte een opvallend laag aandeel in vragen met alleen issue ownership (8,9%), maar stelde voornamelijk vragen waarin geen van beide voorkwamen.

De Chi-kwadraattoets toonde een significant verband aan tussen de partij en de combinatie van issue ownership en coalitieprioriteiten, $\chi^2 (9, N = 150) = 42,52, p < .001$. De effectgrootte (Cramér's $V = .38$) wijst op een matige relatie tussen de genoemde variabelen voor deze kabinetsperiode.

Tabel 19. Combinatie IO en CP voor Rutte IV

Partij	Geen van beide	Alleen CP	Alleen IO	Beide aanwezig
SP	10 (45,5%)	7 (31,8%)	2 (9,1%)	3 (13,6%)
PvdA	3 (23,1%)	2 (15,4%)	0 (0%)	8 (61,5%)
PVV	6 (37,5%)	1 (6,3%)	2 (12,5%)	7 (43,8%)
GroenLinks-PvdA	3 (37,5%)	3 (37,5%)	1 (12,5%)	1 (12,5%)

$\chi^2 (9, N = 59) = 14,02, p = .122, \text{Cramér's } V = .28$

Tabel 19 laat zowel de absolute als relatieve aantallen zien waarin issue ownership en coalitieprioriteiten voorkomen als combinatievariabele voor Rutte IV. De data over Rutte IVA laat zien dat wederom de SP het gros van de vragen stelde zonder issue ownership en coalitieprioriteit (45,5%) of alleen met coalitieprioriteit (31,8%). Andere resultaten zijn bij de PvdA waar te nemen, aangezien in 61,5% van haar vragen beide aanwezig waren. Ook de PVV vertoont hier een gelijk patroon en stelde voor 43,8% vragen waarin zowel issue ownership als een coalitieprioriteit aanwezig was.

De Chi-kwadraattoets toonde geen significant verband aan tussen de partij en de combinatie van issue ownership en coalitieprioriteiten, $\chi^2 (9, N = 59) = 14,02, p = .122$. De effectgrootte (Cramér's $V = .28$) wijst op een matige relatie tussen de genoemde variabelen voor deze kabinetsperiode.

5. Conclusie en discussie

5.1. Inleiding

In het stuk dat volgt zal in het kielzog van de resultaten de bijbehorende conclusie en discussie volgen om tot een beantwoording van de volgende onderzoeksvraag te komen:

In hoeverre kunnen de thema's die de drie grootste oppositiepartijen in elk kabinet-Rutte aanhalen in mondelinge Kamervragen verklaard worden door ofwel issue ownership, ofwel door de wens om de kritiek te leveren op de coalitieprioriteiten in de regeerakkoorden?

Voorafgaand aan de beantwoording hiervan zullen de deelvragen worden beantwoord en zal worden ingegaan op de vooraf geformuleerde hypothesen. Aangezien deze, afgezien van de eerste, voortvloeien uit de deelvragen zullen deze achter elkaar worden behandeld. Verder zal, nadat de hoofdvraag is beantwoord, een reflectie op de resultaten volgen. Ten slotte volgen de methodologische reflectie en de aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

5.2. Beantwoording van de deelvragen

Deelvraag 1: *Wat zijn voor de coalitie de vijf belangrijkste thema's in de regeerakkoorden van elk kabinet-Rutte, gekeken naar het percentage van deze ten aanzien van andere thema's?*

Op basis van de codering van CAP is vastgesteld welke vijf coalitieprioriteiten zijn geanalyseerd in de resultatensectie. De selectie is gebaseerd op het relatieve aandeel (in percentages weergegeven) van elke hoofdcode ten opzichte van het totaal in elk regeerakkoord. Dit is weergegeven in tabel 4, maar is verder nog niet ter sprake gekomen. Opvallend is dat een aantal onderwerpen wat vaker de revue passeren over de verschillende kabinetten gezien. Zo lijkt voornamelijk hoofdcode *'onderwijs en cultuur'* in elk kabinet een prominente rol te hebben gespeeld. Afgezien van Rutte I vormde deze hoofdcode de meest voorkomende in percentages uitgedrukt. Hoofdcodes *'justitie en criminaliteit'*, *'burgerrechten, immigratie en integratie'*, *'gezondheidszorg'* en *'functioneren democratie en openbaar bestuur'* vormden daarnaast veelvoorkomende coalitieprioriteiten. Alle drie kwamen slechts in één van de kabinetten-Rutte niet voor en vormden in de andere drie een van de vijf coalitieprioriteiten. De rest van de hoofdcodes bleken slechts een enkele keer voor te komen in de top 5, zoals *'sociale zaken'*, *'buitenlandse zaken'*, *'arbeid'* en *'energiebeleid'*.

Hieruit kan gesteld worden dat bepaalde onderwerpen over gehele linie gezien consistent bleven terugkomen en andere slechts een enkele keer voorkwamen en als minder belangrijk werden gezien door de destijds geldende kabinetten. De reden voor enige fluctuatie hierin kan in het licht gezien worden van de maatschappelijke context ten tijde hiervan. Zo kwam *'sociale zaken'* voor als coalitieprioriteit voor in Rutte II. Dit kabinet trad aan in het kielzog van de kredietcrisis, waardoor deze destijds het doel had de overheidsfinanciën te saneren en de begroting onder controle te krijgen. Dit had als gevolg dat sociale regelingen ingrijpend veranderden zoals de verlaging van de duur van de werkloosheidsuitkering (WW) en de invoering van de Participatiewet in 2015. Voor datzelfde kabinet gold daarnaast dat *'buitenlandse zaken'* als prioriteit naar voren kwam, waarvoor verschillende potentiële verklaring zijn te noemen. Ontwikkelingssamenwerking was na bezuiniging in Rutte I in wederopbouw. Verder trachtte Nederland opnieuw een prominente rol te vervullen binnen de Europese samenwerking, wat maakt dat buitenlandse zaken van groot belang werd geacht in Rutte II.

In kabinet-Rutte III vormden de hoofdcodes *'arbeid'* en *'energiebeleid'* de afwijkingen binnen de coalitieprioriteiten. Wat arbeid betreft kan deze onder andere verklaard worden vanuit de beklonken mislukking van de *Wet werk en zekerheid* uit het kabinet ervoor. Gedurende de campagnes in 2017 laaide de discussie op over flexwerk, zzp'ers en vaste contracten. Het belang van energiebeleid kan daarnaast verklaard worden door het klimaatgerichte Parijs-akkoord uit 2015, wat enige urgentie deed aanwakkeren bij de coalitie. Daarnaast voerden zowel D66 als de ChristenUnie hierop druk uit door klimaatbeleid sterk te benadrukken in de formatie. Die eerste zette zich in voor de verschuiving van last op arbeid naar last op vervuiling en het gebruik van grondstoffen. De ChristenUnie deed dit in de vorm het zogenoemde rentmeesterschap, dat implicaties bood voor gasvrije nieuwbouw en de bevordering van warmtenetten.

Deelvraag 2: *Welke thema's worden veelal aangehaald in de mondelinge Kamervragen van de drie grootste oppositiepartijen in alle kabinetten-Rutte?*

Uit de frequentieanalyse van alle 697 mondelinge Kamervragen is naar voren gekomen dat in de gehele periode bepaalde thema's stelselmatig meer voorkwamen dan andere. Uit figuur 1

is gebleken dat voornamelijk hoofdcodes 12 *'justitie, rechtspraak en criminaliteit'* de andere domineerde. Verder kwamen hoofdcodes 3 (gezondheid), 2 (burgerrechten, immigratie en integratie), 6 (onderwijs en cultuur) en 20 (functioneren democratie en openbaar bestuur) veelvuldig voor in de Kamervragen. Opvallend hierbij is dat dit overeenkomt met het beeld dat de coalitieprioriteiten schetste. Dit zijn dan ook over de gehele linie gezien de thema's die dáárin het meest voorkwamen.

De reden dat juist deze onderwerpen worden aangehaald kan dus te maken hebben met datgene wat veelvuldig in de regeerakkoorden voorkomt. Verder zou een verklaring kunnen zijn dat deze thema's onderwerp van controversen zijn en om die reden politiek gevoelig liggen.

Deelvraag 3: *In hoeverre kunnen de thema's in mondelinge Kamervragen, aangehaald door de drie grootste oppositiepartijen per kabinet-Rutte worden verklaard door de wens om kritiek leveren op de coalitieprioriteiten in de regeerakkoorden?*

Uit de analyse is gebleken dat coalitieprioriteiten voor een aanzienlijk deel terugkwamen in de thematiek van de mondelinge Kamervragen. Uit tabel 11 is af te leiden dat in totaal 320 van de 697 gestelde vragen betrekking had op een coalitieprioriteit (45,9%). Voor de kabinetten los gezien gold dat Rutte I 46% van de vragen een coalitieprioriteit betrof en dat het verband tussen partij en coalitieprioriteiten significant was. Binnen Rutte II lag dit aandeel op 48,5%, maar werd geen significant verband hierbij aangetroffen. Rutte III toonde een lager aandeel van coalitieprioriteiten aan, namelijk 37,3%, waarbij ook een significant verband werd gevonden.

Deze bevindingen suggereren dat oppositiepartijen zich voor bijna de helft van de gevallen richten op coalitieprioriteiten in mondelinge Kamervragen. De mate hierin verschilt echter per periode en per partij. Voornamelijk opvallend is dat de SP van alle vragen die zij stelde (272) zich relatief weinig hierop richtte. Voor partijen als de PvdA, PVV en het CDA gold dan weer het tegengestelde. Zo stelde de PvdA in Rutte IV voor 76,9% vragen over coalitieprioriteiten.

Deelvraag 4: *In hoeverre kunnen de thema's in mondelinge Kamervragen, aangehaald door de drie grootste oppositiepartijen per kabinet-Rutte, worden verklaard door issue ownership?*

Van de 697 geanalyseerde mondelinge Kamervragen hadden maar liefst 325 (46,6%) betrekking op thema's waarop issue ownership is geclaimd. Iets minder dan de helft hadden hier dus betrekking op, terwijl de losse kabinetten hierin enige variatie vertoonden. In het eerste kabinet-Rutte lag het aandeel, immers, op 47,3%. Het verband tussen partij en issue ownership was hierbij significant. Een hoger aandeel was te vinden in Rutte II, waarin 53% van de vragen issue ownership bevatte. In Rutte III daalde het aandeel Kamervragen met issue ownership tot 36,7%, waarbij het verband dan wel significant werd gevonden. Ten slotte bevatte Rutte IV een aandeel van in totaal 40,7%, waarbij het verband net niet significant werd gevonden.

Op partijniveau werden daarnaast óók verschillen aangetroffen. De partijen PVV (68,2%), CDA (68,8%), PvdA (64,8%) en D66 (65,6%) stelden relatief veel vragen wat issue

ownership betreft. Een lager aandeel hierin vormden de partijen SP (25,7%), GroenLinks (37,4%) en GroenLinks-PvdA (25%).

5.3. Hypothesetoets

H1: *Oppositiepartijen stellen meer mondelinge Kamervragen over onderwerpen waarop zij issue ownership claimen én waarmee zij coalitiepartijen kunnen bekritisieren op hun beleidsprioriteiten in de regeerakkoorden, dan over andere onderwerpen.*

Tabel 5 laat zien dat in totaal 178 van de 697 mondelinge Kamervragen betrekking hadden op thema's waar zowel issue ownership als coalitieprioriteiten aanwezig waren, wat neerkomt op een percentage van 25,5%. Verder bleek dat bepaalde partijen bovengemiddeld veel vragen stelden waarin beide voorkwamen, zoals de PVV, CDA en PvdA. Aan de Chi-kwadraattoetsen van alle kabinetten samen is op te merken dat er een significant verband bestaat tussen partij en de combinatie van issue ownership en coalitieprioriteiten (χ^2 (18, N = 697) = 133,56, $p < .001$). De effectgrootte hierbij was matig met een Cramér's V van .25. De hypothese wordt om deze redenen gedeeltelijk bevestigd. De combinatie tussen zowel issue ownership en coalitieprioriteiten komt, immers, voor bij een kwart van de gevallen en correleert significant, maar komt minder voor dan wanneer de variabelen apart worden geanalyseerd.

H2: *Oppositiepartijen stellen vaker mondelinge Kamervragen over onderwerpen waarop zij issue ownership claimen dan over andere onderwerpen.*

De data gaven weer dat 325 van de 697 Kamervragen betrekking hadden op thema's diezelfde partijen issue owner van waren, wat neerkomt op een percentage van 46,6%. Dit verschilt, echter, per kabinet en partij. Partijen als de PVV, CDA, D66 en PvdA stellen relatief genomen vaker vragen over thema's waar zij issue owner van zijn dan andere, zoals SP en GroenLinks. In de kabinetten-Rutte I t/m III hebben de Chi-kwadraattoetsen significante verbanden getoond met respectievelijke waardes van .36, 38 en .44. Dit toonde een matig tot sterk verband aan. Slechts bij kabinet-Rutte IV werd het significantieniveau niet behaald van .05, namelijk .053. Deze hypothese wordt om deze redenen grotendeels bevestigd. Issue ownership lijkt een belangrijke verklarende factor te vormen voor de themakeuze bij mondelinge Kamervragen.

H3: *Oppositiepartijen stellen meer mondelinge Kamervragen over onderwerpen waarop zij coalitiepartijen kunnen bekritisieren op hun beleidsprioriteiten in de regeerakkoorden dan over andere onderwerpen*

De resultaten geven weer dat 320 van de 697 gestelde mondelinge Kamervragen betrekking hadden op een coalitieprioriteit. Ook werd variatie gevonden tussen partijen en de verschillende kabinetten. PvdA, PVV en CDA stelden relatief genomen meer vragen dan andere partijen. Voor deze hypothese laten de Chi-kwadraattoetsen significante verbanden zien in Rutte I ($p = .008$, Cramér's V = .34) en Rutte III ($p < 0.001$, Cramér's V = .34) maar dan weer niet in Rutte II en IV. Naar aanleiding van bovenstaande wordt deze hypothese

gedeeltelijk bevestigd. Het gebruik van coalitieprioriteiten in mondelinge Kamervragen is aanwezig, maar lijkt niet beduidend dominant.

5.4. Beantwoording hoofdvraag

De centrale vraag die gold in het gedane onderzoek is als volgt:

In hoeverre kunnen de thema's die de drie grootste oppositiepartijen in elk kabinet-Rutte aanhalen in mondelinge Kamervragen verklaard worden door ofwel issue ownership, ofwel door de wens om de kritiek te leveren op de coalitieprioriteiten in de regeerakkoorden?

De analyses laten zien dat de thematische keuze om mondelinge Kamervragen te stellen voor een aanzienlijk deel verklaard kan worden door deze strategische overwegingen. Bijna de helft van de vragen die gesteld werden hadden betrekking op ofwel thema's waar een partij issue owner van was ofwel op een coalitieprioriteit. Los lijken de variabelen aanzienlijk meer aanwezig dan de combinatie, aangezien deze voor slechts een kwart voorkwam bij de geanalyseerde vragen. De verschillen tussen partijen en kabinetten zijn hierbij niet onbelangrijk, aangezien de ene een strategie meer lijkt toe te passen dan een ander. Waar de PVV, CDA en PvdA in meerdere mate een strategische keuze lijken mee te hebben laten gewogen, lijken de SP en GroenLinks dit in mindere mate te hebben gedaan.

5.5. Beperkingen en suggesties voor vervolgonderzoek

Hoewel gepoogd is om een gedegen empirische bijdrage te leveren aan de literatuur bevat dit onderzoek enkele beperkingen die onvermijdelijk zijn. Eén van deze is de generaliseerbaarheid van de resultaten. Aangezien de analyse betrekking had op de kabinetten-Rutte, is het lastig om deze resultaten te vertalen naar toekomstige kabinetten. Ook blijven deze resultaten voornamelijk te generaliseren naar de Nederlandse context, aangezien deze uniek is in staatsbestel. Vervolgonderzoek zou zich daarom kunnen richten op een vergelijkingsstudie richting landen met een vergelijkbaar parlementair systeem zoals Denemarken, Zweden of Duitsland.

Om het onderzoek behapbaar te houden is daarnaast gekozen om slechts vijf coalitieprioriteiten te behandelen en louter te kijken naar de drie grootste oppositiepartijen per kabinet. Vervolgonderzoek zou zich dan ook kunnen richten op de oppositiepartijen van kleiner formaat en wat hun strategische overwegingen zijn om voor een specifiek thema te kiezen en kunnen kijken naar de aanwezigheid van de thema's die in mindere mate voorkomen in de regeerakkoorden. Voor dit onderzoek specifiek geldt verder dan met name voor GroenLinks-PvdA geen gedegen uitspraken kunnen worden gedaan over de partijstrategie, aangezien slechts zij slechts acht Kamervragen hebben gesteld binnen de voor dit onderzoek gestelde criteria. Een belangrijke reden hiervoor is de korte bestaansperiode van deze partij.

Tot slot zou een verfijning in het concept issue ownership een belangrijke nuance aan kunnen brengen dat in dit onderzoek wellicht ontbreekt, aangezien de dichotome aard van de variabele weinig zegt over de mate van voorkomen. Wellicht kan vervolgonderzoek zich

richten op een genuanceerder spectrum van issue ownership en de strategische overwegingen als gevolg hiervan in kaart brengen. Daarbij komt kijken dat issue ownership op termijn veranderlijk is en dat het interessant kan zijn hier op longitudinale wijze onderzoek naar te doen, zodat de verschuivingen hierin zichtbaarder worden.

Literatuurlijst

- Adema, B. (2022, maart 2). Aandachtsverdeling in de Nederlandse politiek: Een onderzoek naar de responsiviteit van regeerakkoorden ten opzichte van mondelinge Kamervragen in Nederland. Den Haag.
- Andeweg, R. B., Irwin, G. A., & Louwerse, T. (2020). *Governance and politics of the Netherlands* (6th ed.). Red Globe Press.
- Babbie, E. (2020). *The Practice of Social Research* (15e ed.). Cengage Learning.
- Baumgartner, F., Breunig, C., & Grossman, E. (2019). The Comparative Agendas Project. In F. Baumgartner, C. Breunig, & E. Grossman (Eds.), *Comparative Policy Agendas* (pp. 3-6). Oxford University Press.
- Bélanger, É., & Meguid, B. M. (2008). Issue salience, issue ownership, and issue-based vote choice. *Electoral studies*, 27(3), 477-491.
- Bryman, A. (2012). *Social Research Methods* (4e ed.). Oxford University Press.
- Garritzmann, J. L. (2017). How much power do oppositions have? Comparing the opportunity structures of parliamentary oppositions in 21 democracies. *The Journal of Legislative Studies*, 23(1), 1-30.
- Gilardi, F., Gessler, T., Kubi, M., & Müller, S. (2022). Social media and political agenda setting. *Political Communication*, 39(1), 39-60.
- Green-Pedersen, C. (2007). The growing importance of issue competition: The changing nature of party competition in Western Europe. *Political studies*, 55(3), 607-628.
- Green-Pedersen, C., & Mortensen, P. B. (2010). Who sets the agenda and who responds to it in the Danish parliament? A new model of issue competition and agenda-setting. *European Journal of Political Research*, 49(2), 257-281.
- Holzacker, R. L. (2005). Parlementaire controle op EU-besluitvorming in Nederland. *B en M: tijdschrift voor beleid, politiek en maatschappij*, 32(1), 34-44.
- Iyengar, S., & Kinder, D. R. (1987). *News that matters: Television and American opinion*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Jones, B., & Baumgartner, F. (2005). *The Politics of Attention: How Government Prioritizes Problems*. University of Chicago Press.
- Kingdon, J. (2014). *Agendas, alternatives and public policies* (2e ed.). Pearson.
- Klüver, H., & Bäck, H. (2019). Coalition agreements, issue attention and cabinet governance. *Comparative Political Studies*, 52(13-14), 1995-2031.

- Korsten, A. F. A., & Schrijver, J. F. (2017). Het regeerakkoord in een vervlochten bestuur.
- Louwerse, T., & Otjes, S. (2015, juli 25-26). Explaining the Use of Parliamentary Questions by Parliamentary Party Groups. Wroxton Workshop. <https://wroxtonworkshop.org/wp-content/uploads/2017/07/2015-Session-5A-Louwerse-and-Otjes-.pdf>
- Louwerse, T., Sieberer, U., Tuttnauer, O., & Andeweg, R. B. (2021). Opposition in times of crisis: COVID-19 in parliamentary debates. *West European Politics*, 44(5-6), 1025-1051.
- Martin, S. (2011). Parliamentary questions, the behaviour of legislators, and the function of legislatures: An introduction. *The Journal of Legislative Studies*, 17(3), 259-270.
- McCombs, M. E., & Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public opinion quarterly*, 36(2), 176-187.
- Moury, C. (2011). Coalition agreement and party mandate: How coalition agreements constrain the ministers. *Party Politics*, 17(3), 385-404.
- Otjes, S., & Louwerse, T. (2018). Parliamentary questions as strategic party tools. *West European Politics*, 41(3), 496-516.
- Petrocik, J. R. (1996). Issue ownership in presidential elections, with a 1980 case study. *American journal of political science*, 825-850.
- Sipma, T., Lubbers, M., Van der Meer, T., Spierings, N., & Jacobs, K. (2021). Versplinterde vertegenwoordiging. Nationaal Kiezersonderzoek 2021.
- Stepan, A. (1997). Democratic opposition and democratization theory. *Government and opposition*, 32(4), 657-678.
- Steyger, E. (2003). Europa is geen issue in regeerakkoord. *RegelMaat*, (5), 178-183.
- Thomson, R. (2001). The programme to policy linkage: The fulfilment of election pledges on socio-economic policy in the Netherlands, 1986–1998. *European Journal of Political Research*, 40(2), 171-197.
- Timmermans, A. (1999). Regeerakkoorden, conflicten en het explosiegevaar in coalities. B en M: Tijdschrift voor Beleid, Politiek en Maatschappij, 26(2), 78-88.
- Timmermans, A. (2018). Lobbybrieven en het regeerakkoord. *Res Publica*, 60(2), 181-205.
- Timmermans, A., & Breeman, G. (2010). Politieke waarheid en dynamiek van de agenda in coalitiekabinetten.
- Timmermans, A., & Breeman, G. (2014). The policy agenda in multiparty government: Coalition agreements and legislative activity in the Netherlands. In C. Green-Pedersen & S. Walgrave

(Eds.), *Agenda Setting, Policies, and Political Systems* (pp. 86-104). University of Chicago Press.

Timmermans, A., & Breeman, G. (2019). The Dutch policy agendas project. In F. Baumgartner, C. Breunig, & E. Grossman (Eds.), *Comparative Policy Agendas: Theory, Tools, Data* (pp. 129-135). Oxford University Press.

Van der Brug, W. (2004). Issue ownership and party choice. *Electoral Studies*, 23(2), 209-233.

Vliegthart, R., & Walgrave, S. (2011). Content Matters: The Dynamics of Parliamentary Questioning in Belgium and Denmark. *Comparative Political Studies*, 44(8), 1031-1059.

Voogd, R. J., Jacobs, K. T. E., Lubbers, M., & Spierings, N. (2024). Inleiding: De verkiezingen van 2023: van onderstroom naar doorbraak.

Walgrave, S., Lefevere, J., & Nuytemans, M. (2009). Issue ownership stability and change: How political parties claim and maintain issues through media appearances. *Political Communication*, 26(2), 153-172. <https://doi.org/10.1080/10584600902850718>

Walgrave, S., Tresch, A., & Lefevere, J. (2015). The conceptualization and measurement of issue ownership. *West European Politics*, 38(4), 778-796.

Wiberg, M. (1995). Parliamentary Questioning: Control by Communication? In M. Wiberg (Ed.), *Parliaments and Majority Rule in Western Europe* (pp. 179-222). Mannheim Centre for European Social Research.